

การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

ธนิษฐา นิตยโรจน์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มกราคม 2561
(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

ธนิษฐา นิตยโรจน์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มกราคม 2561
(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

THE FOUR PRINCIPLES OF IDDHIPADA IN APPLICATION TO THE WORK PERFORMANCE OF THE DIRECTORS OF CHILD DEVELOPMENT CENTER, KAMALASAI DISTRICT KALASIN PROVINCE

TANITTHA NITAYAROD

A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE MASTER OF EDUCATION
DEPARTMENT OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION
FACULTY OF EDUCATION
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
JANUARY 2018
(COPYRIGHT MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY)

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเนื่องจาก วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้เปิดการเรียนการสอนในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ทำให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาหาความรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.บุญชนะ ทาโยธี อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ที่ได้เมตตากรุณาให้คำแนะนำ คำที่ปรึกษาตรวจแก้ไข และช่วยเป็นแรงสนับสนุนที่สำคัญยิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

กราบขอบพระคุณ พระฟูตระกูล พุทธรกฺขิโต, ดร. ขอขอบพระคุณ ดร.จำปี โยธารินทร์, นายมานพ บรรพชาติ ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือและให้ข้อเสนอแนะในการทำสารนิพนธ์

ขอขอบคุณคณาจารย์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยทุกท่าน ที่ได้เมตตาอบรมสั่งสอนประสิทธ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ อำนวยความสะดวกตลอดเวลาที่ศึกษา

ขอขอบคุณพนักงานและเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกมลาไสยที่กรุณาให้ความร่วมมือในการทดลองเครื่องมือในการวิจัย และขอขอบคุณคุณครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณบุคคลที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ทุกท่าน ที่ให้กำลังใจและเป็นพลังสำคัญในการทำสารนิพนธ์

คุณค่าและประโยชน์ของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทีแด่บุพการี ตลอดจนบูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่มีส่วนให้ผู้วิจัยเป็นผู้มีการศึกษาและประสบความสำเร็จมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

ธนิษฐา นิตยโรจน์

5821150511005 : สาขาวิชา : การบริหารการศึกษา ; ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา)
คำสำคัญ : การใช้อิทธิบาท 4 , การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ธนิษฐา นิตยโรจน์ : การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ (THE FOUR IDDHIPADA PRINCIPLES IN APPLICATION TO THE WORK PERFORMANCE OF THE DIRECTORS OF CHILD DEVELOPMENT CENTERS, KAMALASAI DISTRICT) ผู้ควบคุมสารนิพนธ์ : ดร. บุญชนะ ทาโยธี, ปร.ด. 88 หน้า. ปี พ.ศ. 2561.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็ก 2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ที่มีเพศอายุและประสบการณ์การทำงานต่างกัน และ 3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็ก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้ดูแลเด็กที่ทำการสอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 113 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรง (IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ และแบบสอบถามปลายเปิด มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.823 สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test (one-way ANOVA) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้านอยู่ระดับมาก รายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาน้อยสุด คือ ด้านจิตตะ ด้านวิริยะ ด้านวิมังสา และด้านฉันทะ ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยจำแนกตาม เพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ไม่แตกต่างกัน

3. ครูผู้ดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ คือ ผู้บริหารควรมีใจรักในการวางแผนการดำเนินงานต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บริการชุมชนด้วยความเต็มใจ ควรพยายามหาวิธีการทำงานและอำนวยความสะดวกแก่บุคลากรด้วยความเต็มใจ วิริยะอุตสาหะ เอาใจใส่ ตรวจสอบการทำงานของบุคลากร และประชุมพัฒนาการทำงานอยู่เสมอ ควรศึกษาอบรมหาความรู้เกี่ยวกับภาระหน้าที่งาน ควรคิดไตร่ตรองหาแนวทางการพัฒนางานของตนเอง

5821150511005 : MAJOR : MASTER OF EDUCATION ; M.Ed. (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
KEYWORDS : THE FOUR IDDHIPADA, CHIL DEVELOMENT CENTER

TAITHA NITAYROD : THE FOUR IDDHIPADA PRINCIPLES IN PLICATION TO THE WORK PERFORMANCE OF THE DIRECTORS OF CHILD DEVELOPMENT CENTERS, KAMALASAI DISTRICT. ADVISOR : DR. BOONCHANA TAYOTEE, PH.D. 88 P. 2018.

The objectives of this study were:1) to studies using the four principles of iddhipada in application to the work performance of the directors of child development centers, Kamalasai district ,Kalasin province 2) to compare with using the four principles of iddhipada in application to the work performance of the directors of child development centers, kamalasai district, Kalasin province, at have the gender, age , and Work experience 3)to study the suggestion about using the four principles of iddhipada in application to the work performance of the directors of child development centers, kamalasai district, Kalasin province, the sample that use in the research, for example, superintendent child office teacher teaches in child development centers, Kamalasai district, Kalasin province, all 113 persons amounts, The tools of the research were questionnaire with 0.823 of reliability. The analysis of data used Statistical Package for Social Science. The statistics for analysis data used Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test, and F-test with One Way ANOVA.

The Results of the Research were found that

1. Overall, the teachers 's opinion toward the administration according to the four Iddhipada of Directors of Child Develpoment Centers in Kamalasai District, Kalasin Province in was at the high level

2. The comparison of the teachers ' s opinion toward the administration according to the four Iddhipada of Directors of Child Develpoment Centers, Kamalasai District, Kalasin Province by classifying on the personal factors was found that the teachers having the different opinion toward the administration according to the four Iddhipada of Directors of Child Develpoment Centers, Kamalasai District, Kalasin Province

3. The problems, obstacles, and suggestions for the administration according to the four Iddhipada of directors of child develpoment Centers in Kamalasai District, Kalasin Province were that the directors of child develpoment centers in Kamalasai district Kalasin province should give the opportunity to the teachers to check the administration in the project and the activity of the child

develpoment centers Administrative Organization. The administrators should apply the Dhamma principles in the administration such as the four Iddhipada: Chanda (the will), Viriya (the effort), Citta (the thoughtfulness), and Vimamsa (the investigation)

สารบัญ

		หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย		**จ**
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ		**ฉ**
สารบัญ		**ซ**
สารบัญตาราง		**ญ**
สารบัญภาพ		**ฑ**
บทที่		
1	**บทนำ**	**1**
	1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
	1.3 สมมติฐานของการวิจัย	2
	1.4 กรอบแนวคิดของการวิจัย	3
	1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
	1.6 ขอบเขตของการวิจัย	4
	1.7 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	4
2	**เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง**	**6**
	2.1 หลักอิทธิบาท 4	6
	2.2 แนวคิดการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4	12
	2.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารทางการศึกษา	19
	2.4 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา	21
	2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	22
3	**วิธีดำเนินการวิจัย**	**26**
	3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	26
	3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง	26
	3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	27
	3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	28
	3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	29
	3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	29
	3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย	30

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
4	**การวิเคราะห์ข้อมูล**	**32**
	4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	32
	4.2 ลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล	33
	4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	33
5	**สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ**	**55**
	5.1 สรุปผลการวิจัย	56
	5.2 การอภิปรายผลการวิจัย	58
	5.3 ข้อเสนอแนะ	62
บรรณานุกรม		**64**
ภาคผนวก		**67**
	ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย	68
	ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ	70
	ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือ	74
	ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล	76
	ภาคผนวก จ ค่าดัชนีความสอดคล้อง(IOC)	78
	ภาคผนวก ฉ ค่าความเชื่อมั่นจากการทดลองใช้เครื่องมือ	80
	ภาคผนวก ช แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเครื่องมือ	83
ประวัติผู้วิจัย		**89**

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์	27
4.1	ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	33
4.2	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้าน	34
4.3	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่ในการบริหารงาน)	35
4.4	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายามในการบริหารงาน)	36
4.5	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่ในการบริหารงาน)	37
4.6	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิมังสา(การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลในการบริหารงาน)	38
4.7	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวม จำแนกตามเพศ	39
4.8	แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวม จำแนกตามเพศ	39
4.9	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านฉันทะ จำแนกตามเพศ	40
4.10	แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านฉันทะ จำแนกตามเพศ	40
4.11	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิริยะ จำแนกตามเพศ	41

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.12	แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ด้านวิริยะ จำแนกตามเพศ	41
4.13	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ด้านจิตตะ จำแนกตามเพศ	42
4.14	แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ด้านจิตตะ จำแนกตามเพศ	42
4.15	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ด้านวิมังสา จำแนกตามเพศ	43
4.16	แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิมังสา จำแนกตามเพศ	43
4.17	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวม จำแนกตามอายุ	44
4.18	แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์โดยรวม จำแนกตามอายุ	44
4.19	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านฉันทะ จำแนกตามอายุ	45
4.20	แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ด้านฉันทะ จำแนกตามอายุ	45
4.21	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิริยะ จำแนกตามอายุ	46
4.22	แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ด้านวิริยะ จำแนกตามอายุ	46
4.23	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านจิตตะ จำแนกตามอายุ	47

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.24	แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ด้านจิตตะ จำแนกตามอายุ	47
4.25	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ด้านวิมังสา จำแนกตามอายุ	48
4.26	แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ด้านวิมังสา จำแนกตามอายุ	48
4.27	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์โดยรวม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน	49
4.28	แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน	49
4.29	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านฉันทะ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน	50
4.30	แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านฉันทะ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน	50
4.31	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิริยะ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน	51
4.32	แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิริยะ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน	51
4.33	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านจิตตะ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน	52

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.34	แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านจิตตะ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน	52
4.35	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิมังสา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน	53
4.36	แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิมังสา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน	53

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพประกอบที่		
1.1	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	3

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นการพัฒนาคนให้เจริญทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาโดยผู้ที่ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมตั้งแต่วัยเด็กจะเติบโตเป็นกำลังแรงงานที่มีคุณภาพของประเทศ จะเห็นได้ว่าในประเทศที่มีระบบการศึกษาที่มีคุณภาพย่อมมีบุคลากรที่มีคุณภาพ ดังนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ซึ่งเป็นแผนระยะยาว 20 ปี เพื่อเป็นแผนแม่บทสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษาในช่วงดังกล่าว โดยแผนการศึกษาแห่งชาตินี้ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อสร้างการรับรู้ความเข้าใจการยอมรับเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนฯเพื่อสามารถขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 41 บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาเด็กตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดก็ตาม ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเทศบาล ล้วนแต่มีบทบาทที่สำคัญและความรับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ และได้มาตรฐาน (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2553, หน้า 5)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีภารกิจในการจัดการการศึกษาระดับปฐมวัย ซึ่งมีการจัดการดูแลและให้การศึกษาเด็ก อายุระหว่าง 3 - 5 ขวบ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา อย่างเหมาะสมตามวัย ตลอดจนเพื่อ แบ่งเบาภาวะของผู้ปกครองและเป็นพื้นฐานของการศึกษาระดับที่สูงขึ้นต่อไป โดยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีทั้งหมด 48 ศูนย์ ใน 10 ตำบล ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อให้การศึกษาปฐมวัย ให้เด็กได้รับการพัฒนาเตรียมความพร้อมอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ถึงแม้จะมีการจัดการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก็ยังพบปัญหาในการบริหารงานด้านวิชาการและด้านบุคลากร โดยเฉพาะด้านบุคลากรที่ยังมีปัญหาในเรื่องการปฏิบัติงาน เช่น การขาดระเบียบในการทำงาน ขาดความซื่อสัตย์ มีความเห็นแก่ตัว และยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์แก่เด็กซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงาน ทั้งนี้ในการบริหารจัดการของสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่หลักในการบริการการศึกษาแก่ประชาชน ให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีสติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 6 กำหนดไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อการพัฒนาคนไทยให้เป็น

มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542 หน้า 1)

การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ให้มีคุณภาพ มาตรฐานและมีความพร้อมนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องนำหลักการอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา มาบูรณาการในการบริหารและจัดการการศึกษา เนื่องจากบุคลากรมีหน้าที่ให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านวิชาการ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาคนให้มีสติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งทั้งหมดนี้ถือเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนต้องปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และข้อกำหนดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

จากปัญหาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้ศึกษาในฐานะผู้ปฏิบัติงาน ตำแหน่ง ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดสว่างอารมณ์จิกงาม จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบถึงการบริหารของผู้บริหารว่ามีอิทธิบาท 4 มากน้อยเพียงใดในการทำงานและ มีระเบียบ ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ไม่เห็นแก่ตัว มีความเพียบพร้อมทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็ก ๆ ได้ อีกทั้งยังช่วยลดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงาน ทำให้หน่วยงานสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้พร้อมทั้งทำให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีความสุข อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อหน่วยงานในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กให้เติบโตเป็นกำลังแรงงานที่มีคุณภาพของประเทศต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็ก

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็กจำแนกตามเพศ อายุและประสบการณ์ทำงาน

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็ก

1.3 สมมติฐานการวิจัย

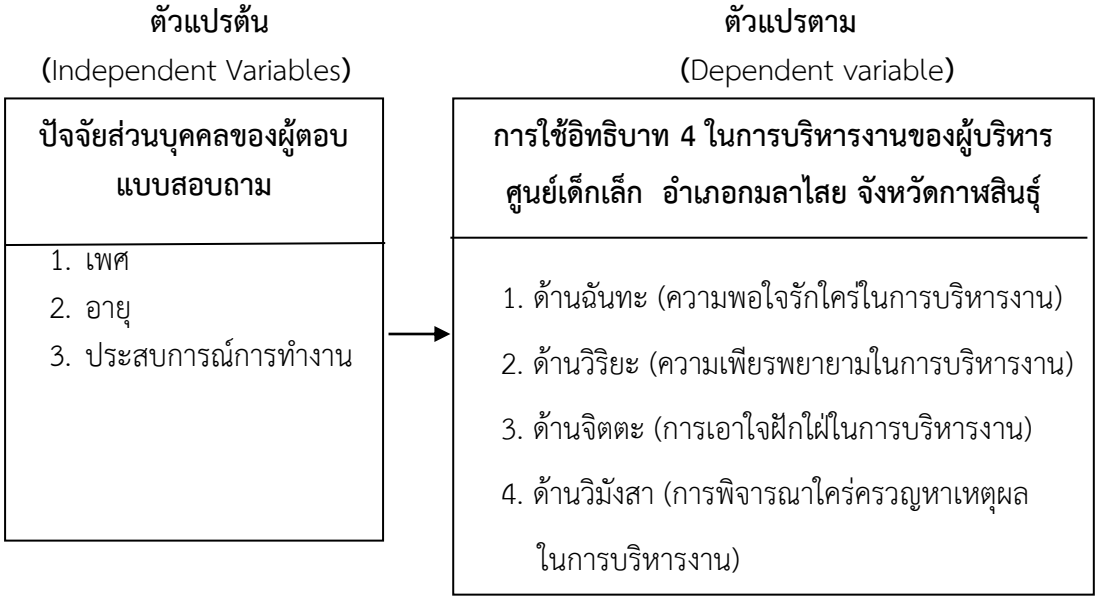
1.3.1 ครูผู้ดูแลเด็กที่มีเพศต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ แตกต่างกัน

1.3.2 ครูผู้ดูแลเด็กที่มีอายุต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ แตกต่างกัน

1.3.3 ครูผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ แตกต่างกัน

1.4 กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิด โดยกำหนดตัวแปรต้นที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน ด้านตัวแปรตามเป็นการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา ซึ่งจำแนกตาม**พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย** (2538, หน้า 9) ได้กล่าวถึงอิทธิปาทวิภังค์สิตตันต ภาขนีย์

ภาพประกอบ 1.1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบระดับความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็กที่มีต่อการการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

1.5.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็กที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานต่างกัน

1.5.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

1.5.4 ทำให้สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลระบบสารสนเทศในการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

1.6 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีขอบเขตในการวิจัยดังนี้

1.6.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวนทั้งสิ้น 161 คน (สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาฬสินธุ์, 2559, หน้า 15)

1.6.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน

ตัวแปรตาม ได้แก่ การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่

1) ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่ในการบริหารงาน)

2) ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายามในการบริหารงาน)

3) ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่ในการบริหารงาน)

4) ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลในการบริหารงาน)

1.6.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่การวิจัย คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีทั้งหมด 10 แห่ง คือ 1) องค์การบริหารส่วนตำบลกมลาไสย 2) องค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม 3) องค์การบริหารส่วนตำบลธัญญา 4) องค์การบริหารส่วนตำบลเจ้าท่า 5) องค์การบริหารส่วนตำบลโคกสมบูรณ์ 6) เทศบาลตำบลหนองแปน 7)เทศบาลตำบลดงลิง 8) เทศบาลตำบลกมลาไสย 9) เทศบาลตำบลธัญญา และ10) เทศบาลตำบลหลักเมือง

1.6.4 ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้ใช้ระยะเวลาในช่วงปีการศึกษา 2560

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง นายกเทศมนตรี/นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกเทศมนตรี/รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล/ปลัดเทศบาล/ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล/ผู้อำนวยกองการศึกษา/นักวิชาการ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง บุคลากรที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคัดเลือกและแต่งตั้งจากผู้ที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ เพื่อปฏิบัติหน้าที่หลักในการอบรมเลี้ยงดูจัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ให้เด็กเล็กมีความพร้อม ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

ครูผู้ดูแลเด็ก หมายถึง บุคลากรซึ่งประกอบด้วย หัวหน้าศูนย์ รักษาการณ์หัวหน้าศูนย์ ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กและครูผู้ดูแลเด็กที่ปฏิบัติหน้าที่การสอน ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคัดเลือกและ

แต่งตั้งจากผู้ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ เพื่อปฏิบัติหน้าที่หลักในการอบรมเลี้ยงดูจัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ ให้เด็กเล็กมีความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์ -จิตใจ สังคมและสติปัญญา ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่านท้องถิ่น อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

การบริหาร หมายถึง การทำงานของคณะบุคคล ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่รวมปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

อิทธิบาท 4 หมายถึง หลักในการปฏิบัติงานเพื่อเอาชนะอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จก้าวหน้าในการทำงานตามที่มุ่งหวังไว้ ประกอบด้วย

ฉันทะ คือ (ความพอใจรักใครในการบริหารงาน) คือความพอใจที่ได้ทำในสิ่งนั้น ซึ่งหากมีความรักความพอใจในสิ่งที่ทำอยู่ปฏิบัติงานด้วยความสมัครใจและมุ่งหวังในผลสำเร็จของงานเหนือสิ่งอื่นใด มีความสุขและจริงจังกับงานที่ปฏิบัติอยู่เสมอแม้งานจะมีปัญหาอย่างมาก พอใจที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มที่โดยไม่หวังผลตอบแทนและสมัครใจที่จะปฏิบัติงานอย่างสุดความสามารถแม้งานนั้นจะเหนือความสามารถ

วิริยะ คือ (ความเพียรพยายามในการบริหารงาน) อดทนไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคที่เข้ามาระหว่างทางเดินไปยังเป้าหมายความสำเร็จปฏิบัติงานด้วยความเพียรแม้งานนั้นจะมีอุปสรรคและต้องใช้ระยะเวลาขยัน อดทน และตั้งใจฝึกฝนเพื่อพัฒนาทักษะฝีมือให้เกิดความชำนาญยาวนานปฏิบัติงานได้สม่ำเสมอจนกว่างานจะสำเร็จโดยไม่คำนึงถึงความเหนื่อยยาก

จิตตะ คือ (การเอาใจฝักใฝ่ในการบริหารงาน) คือ การควบคุมจิตใจให้แน่วแน่ มุงมั่นกับสิ่งที่กำลังทำ รับรู้ และรับผิดชอบในงานอย่างเต็มที่ แม้งานจะมีอุปสรรค ตั้งมั่นและตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้า หมาย และเอาใจใส่ในงานและเพื่อนร่วมงาน เมื่อพบปัญหาก็พร้อมที่จะแก้ไข

วิมังสา คือ (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลในการบริหารงาน) คือ การวิเคราะห์ตรึกตรองว่าสิ่งที่กำลังทำถูกต้องหรือไม่ มีผลเช่นไร หมั่นตรวจสอบ มีการวางแผน วัดผล ตลอดจนหาวิธีแก้ไขปรับปรุงซักซ้อม ทดลอง และทำความเข้าใจเนื้องานก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ ค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อ เพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงานและศึกษาไตร่ตรองระบบงานเพื่อให้เกิดกระบวนการทา งานที่มีประสิทธิภาพ

เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) เพศชาย และ 2) เพศหญิง

อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ โดยแบ่งเป็น 3 ช่วงอายุ คือ 1) 20-30 ปี 2) 31-40 ปี และ 3) 41 ปี ขึ้นไป

ประสบการณ์การทำงาน หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ 1) 1 – 5 ปี 2) 6 – 10 ปี และ 3) 11 ปีขึ้นไป

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง“การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยจึงได้นำเสนอตามลำดับดังนี้

2.1 หลักอิทธิบาท 4

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

2.4 สภาพพื้นที่ศึกษา

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 หลักอิทธิบาท 4

ความหมายของอิทธิบาท 4

คำว่า **อิทธิบาท** นั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อจะใช้หลักการและแนวคิดให้ประสบผลสำเร็จตามหลักอิทธิบาท ที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ใน พระไตรปิฎก เพื่อจะให้เป็นข้อปฏิบัติ หรือเป็นแนวทางให้ประสบผลสำเร็จ หรือประกอบการงานก็ดี เมื่อต้องการสมาธิเพื่อให้กิจที่ทำนั้นดำเนินไปอย่างได้ผลดีก็พึงปลุกเร้าและชักจูงด้วยอิทธิบาท 4

พระพุทธองค์ได้ให้หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิบาท 4 ในสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์ ไว้ว่า สาวกทั้งหลายของเรา ผู้ปฏิบัติตามเจริญอิทธิบาท 4 ประการ คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้

1. เจริญอิทธิบาท อันประกอบไปด้วย ฉันทสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากฉันทะความเพียรสร้างสรรค์)

2. เจริญอิทธิบาท อันประกอบไปด้วย วิริยสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิริยะ ความเพียรสร้างสรรค์)

3. เจริญอิทธิบาท อันประกอบไปด้วย จิตตสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากจิตตะ ความเพียรสร้างสรรค์)

4. เจริญอิทธิบาท อันประกอบไปด้วย วิมังสาสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิมังสาสมาธิความเพียรสร้างสรรค์) ประการนั้นแล สาวกของเราเป็นอันมากจึงได้บรรลุที่สุดแห่งอภิญญาและอภิญญาบารมีอยู่

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2538, หน้า 9) ได้กล่าวถึงอิทธิปาทวิภังค์ สิตตันตภาชนีย์ ดังนี้

> อิทธิบาท 4 คือ คุณธรรมที่ทำให้ผู้ปฏิบัติตามประสบความสำเร็จ 4 ประการดังนี้
>
> ฉันทิทธิบาท ภิกษุเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทะสมาธิและปธานสังขารเป็นอย่างไร

ถ้าภิกษุทำฉันทะให้เป็นอธิบดีแล้วได้สมาธิ ได้เอกัคคตาจิตนี้ เรียกว่า ฉันทสมาธิ

วิริยิทธิบาท ภิกษุเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิและปธานสังขารเป็นอย่างไร ถ้าภิกษุทำวิริยะให้เป็นอธิบดีแล้วได้สมาธิได้เอกัคคตาจิตนี้เรียกว่าวิริยสมาธิ

จิตติทธิบาท ภิกษุเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิและปธานสังขารเป็นอย่างไร ถ้าภิกษุทำจิตให้เป็นอธิบดีแล้วได้สมาธิได้เอกัคคตาจิตนี้เรียกว่าจิตตสมาธิ

วิมังสิทธิบาท ภิกษุเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิมังสิทธิบาท และปธานสังขารเป็นอย่างไรถ้าภิกษุทำวิมังสาให้เป็นอธิบดีแล้วได้สมาธิได้เอกัคคตาจิตนี้เรียกว่าวิมังสสมาธิ

ดังนั้น พระพุทธองค์ได้ตรัสในสุตตันตปิฎก ฑีฆนิกาย มหาวรรคว่า พระผู้มีพระภาค ผู้ทรงรู้ ทรงเห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติอิทธิบาท 4 ประการนี้และเพิ่มพูนความสำเร็จ เพื่อให้ชำนาญในเรื่องความสำเร็จ เพื่อพลิกแพลงให้เกิดความสำเร็จ

โดยอิทธิบาท 4 นี้ แต่ละข้อมีหน้าที่เฉพาะของตน บุคคลเมื่อประกอบด้วย อิทธิบาท 4 แล้วในการทำกิจใด ๆ ก็ดี ย่อมประสบความสำเร็จในสิ่งที่ทำ ฉะนั้น จึงถือว่าอิทธิบาท 4 เป็นเรื่องที่ขาดเสียไม่ได้ในในการดำเนินงานทุกใด ๆ ก็ตามเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ

บุญมี แท่นแก้วและคณะ (2538, หน้า 154) ได้กล่าวในหนังสือ พุทธศาสน-ปรัชญา ว่า อิทธิบาท 4 หมายถึง ธรรมอันเป็นทางแห่งความสำเร็จปฏิบัติงานได้ผลสำเร็จตามประสงค์เรียกว่า" อิทธิบาท 4" ประกอบด้วย ฉันทะ พอใจในสิ่งนั้น วิริยะ เพียรประกอบในสิ่งนั้น จิตตะ เอาใจใส่ในสิ่งนั้นไม่วางธุระ วิมังสา หมั่นติตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น

ปิ่น มุทุกันต์ (2539, หน้า 266) ได้กล่าวว่า อิทธิบาท หมายถึง อิทธิ แปลว่า ทางปฏิบัติ รวมกันเข้าเป็นศัพท์เดียวกัน อิทธิบาท แปลว่า ทางปฏิบัติเพื่อให้บังเกิดฤทธิ์ ฤทธิ์ของคนสามัญก็คือการทำงานให้สำเร็จสมประสงค์ เพราะฉะนั้น อิทธิบาทจึงแปลว่า คุณเครื่องสำเร็จความประสงค์ หรืออีกอย่างคือ ปฏิปทาแห่งความสำเร็จ

สุชีพ ปุญญานุภาพ (2539, หน้า 676) ได้กล่าวว่า อิทธิบาท 4 คือ คุณเครื่องให้บรรลุความสำเร็จ 4 อย่างด้วยกัน ได้แก่ ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น วิริยะ ความเพียร จิตตะ เอาใจใส่วิมังสา ใช้ปัญญาพิจารณาสอบสวน แสดงความต่างกัน เพียงฝ่ายพระอภิธรรมเจริญโลกุตตรประกอบด้วยอิทธิบาท

ตามพจนานุกรม พุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม พ.ศ.2546 ได้อธิบายถึง อิทธิบาท 4 ไว้ว่า อิทธิบาท หรือ อิทธิบาท 4 เป็นศัพท์ในพุทธศาสนา หมายถึง ฐานหรือหนทางสู่ความสำเร็จ หรือคุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณเครื่องสำเร็จสมประสงค์ ทางแห่งความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย มี 4 ประการ คือ

1. ฉันทะ (ความพอใจ) คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ ได้ผลดียิ่งๆขึ้นไป

2. วิริยะ (ความเพียร) คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ท้อถอย

3. จิตตะ (ความคิด) คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝักใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป

4. วิมังสา (ความไตร่ตรอง หรือ ทดลอง) คือ หมั่นใช้ปัญญา พิจารณาใคร่ครวญ ตรวจหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น

สถิต รัชปัตย์ (2548, หน้า 9) ได้นิยามคำว่า อิทธิบาท 4 หมายถึงหลักธรรมหรือคำสอนในพุทธศาสนาที่มุ่งให้ผู้ปฏิบัติตามบรรลุถึงความสำเร็จอันประกอบด้วยหัวข้อธรรม 4 ข้อ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะและวิมังสา จากความหมายของอิทธิบาท 4 ที่กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปได้ว่า อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาที่เป็นทางแห่งความสำเร็จ ให้สามารถปฏิบัติงานได้ผลสำเร็จตามความประสงค์มี 4 ประการ คือ

1. ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในการทำงาน
2. วิริยะ ความพากเพียรในการทำงาน
3. จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในการทำงาน
4. วิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของการทำงาน

ปัญญา ใช้บางยาง (2548, หน้า 50) ได้กล่าวถึง อิทธิบาท 4 ไว้เป็น 2 นัย คือ นัยแห่งพระ สูตรและนัย แห่งพระอภิธรรมจะแสดงหนักไปทางโลกุตตระ ในที่นี้เป็นการแสดงตามนัยแห่งพระสูตร ความหมาย ของอิทธิบาท มีดังนี้ความพอใจ การทำความพอใจ ความใคร่เพื่อจะทำ ความฉลาดความ พอใจใน ธรรม นี้เรียกว่า **ฉันทะ** ความปรารถนาความเพียรทางใจ ความขะมักเขม้น ความบากบั่น ความตั้งหน้า ความพยายาม ความอุตสาหะ ความอดทน ความเข้มแข็ง ความหมั่น ความก้าวไปอย่าง ไม่ท้อถอย ความไม่ทอดทิ้งฉันทะ ไม่ทอดทิ้งธุระ ความประคับประคอง ธุระไว้ด้วยดี วิริยะ วิริยินทรีย์ วิริยพละ สัมมาวายามะ นี้เรียกว่า **วิริยะ** จิต มโน มานัส มโน วิญญาณธาตุ นี้เรียกว่า **จิต** ปัญญา กิริยา ที่รู้ชัด ความไม่หลง ความวิจัยธรรม สัมมาทิฏฐิ นี้เรียกว่า **วิมังสา**

พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ)(2548, หน้า 166) ได้กล่าวถึง อิทธิบาท 4 คือคุณธรรมที่จะนำผู้ประพฤติปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนประสงค์ ซึ่งต้องไม่เหลือวิสัย คือสิ่งที่ตนประสงค์นั้นต้องตั้งอยู่ในวิสัย ที่อาจใช้ความเพียร พยายามทำให้เกิดขึ้นได้ มิใช่เป็นความเพ้อฝันที่ไม่มีโอกาสประสบความสำเร็จ คุณธรรมกลุ่มนี้เรียกว่า อิทธิบาท 4

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ)(2549, หน้า 30) ได้กล่าวในหนังสือ การงานที่เป็นสุขว่า อิทธิบาท 4 คือ บทของพระธรรม เช่นว่า จะมีฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ที่เรียกว่า อิทธิบาทนี้ต้องมีและมีได้โดยไม่รู้สึกตัว คนที่มีการทำงาน ย่อมทำงานด้วยความพอใจ ความขยันขันแข็ง ความเอาใจใส่ใคร่ครวญอยู่เสมอ เรียกว่า เขามีอิทธิบาททั้งสี่ประการอยู่ โดยไม่รู้สึกตัว

สนอง วรอุไร (2550, หน้า 97) ได้กล่าวไว้ว่า อิทธิบาท 4 คือ สูตรสำเร็จของชีวิต ตามที่พระพุทธเจ้า ตรัสไว้ว่า จิตเป็นรากฐานของสิ่งทั้งหลาย จิตประเสริฐกว่าสิ่งทั้งหลาย สิ่งทั้งหลายสำเร็จได้ด้วยจิต เพราะฉะนั้น ความสำเร็จจึงอยู่ที่ใจ ไม่ว่าเราจะต้องการอะไรหากเราตั้งใจกำหนดจิตไว้มั่นคงทุกสิ่งจะ สำเร็จได้ดังใจ และอิทธิบาท 4 ให้ถึงขั้น คือ ทาสิ่งต่างๆ ด้วยใจรัก ด้วยความพากเพียร ด้วยใจจดจ่อ และใช้ปัญญาไต่สวนอย่างสม่ำเสมอ แล้วความสำเร็จจะไม่หนีไปไหน

พระจันทะมูน นารถปญโญ (2552, หน้า 19) ได้ให้ความหมายของหลักอิทธิบาท 4 ไว้ว่า อิทธิบาท 4 หมายถึง คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย หรือหนทางแห่งการดำเนินชีวิต

ไปสู่ความสำเร็จ ความถูกต้อง และการเข้าถึงประโยชน์นอกจากนี้อิทธิบาท 4 ยังเป็นธรรมอนุโลมได้ว่ามีจุดมุ่งหมายเพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่การงานของบุคคล มี 4 ประการคือ

1. ฉันทะ คือ ความรัก ความชอบ ความพอใจ ความสนใจในสิ่งที่กระทำหรือหมายถึงการมีความรักและความรับผิดชอบต่องาน ต่อหน้าที่ของตน กล่าวคือ ต้องมาทำงานให้ตรงต่อเวลาอย่างสม่ำเสมอ การท างานที่ตนเองรับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ ความต้องการที่จะทำใฝ่ใจรักทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาที่จะทำให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

2. วิริยะ คือ ความเพียร ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ท้อถอย จัดเป็นการฝึกหัดอบรมตนเองให้มีศักยภาพในการท างานที่มีประสิทธิภาพสูงยิ่ง ๆ ขึ้นไปเป็นขั้นๆ หรือเป็นระดับ ๆ ไป

3. จิตตะ คือ ความคิดมุ่งไป ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดเอาจิตฝักใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่สิ่งที่ทำอย่างมั่นคง

4. วิมังสา คือ ความไตร่ตรอง หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจตราหาเหตุตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงตนเองเป็น

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2538, หน้า 9) ได้กล่าวถึงอิทธิปาทวิภังค์ สิตตันตภาชนีย์ ดังนี้

อิทธิบาท 4 คือคุณธรรมที่ทำให้ผู้ปฏิบัติตามประสบความสำเร็จ 4 ประการดังนี้

ฉันทิทธิบาท ภิกษุเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทะสมาธิและปธานสังขารเป็นอย่างไร ถ้าภิกษุทำฉันทะให้เป็นอธิบดีแล้วได้สมาธิ ได้เอกัคคตาจิตนี้ เรียกว่า ฉันทสมาธิ

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม (2553, หน้า 160) ได้อธิบายว่า อิทธิบาท 4 คือคุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย

พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต)(2553, หน้า 842) ได้อธิบายไว้ใน หนังสือพุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความว่า อิทธิบาท แปลว่า ธรรมเครื่องให้ถึงอิทธิ (ฤทธิ์หรือความสำเร็จ) หรือธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จ หรือแปลง่ายๆว่า ทางแห่งความสำเร็จ มี 4 อย่าง คือ ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความคิดจดจ่อ) และวิมังสา (ความสอบสวนไตร่ตรอง) แปลให้จำง่ายตามลำดับว่ามีใจรัก พากเพียรทำ เอาจิตฝักใฝ่ ใช้ปัญญาสอบสวน

องค์ประกอบของอิทธิบาท 4

วิเชียร ชาบุตรบุณฑริก (2535, หน้า126) กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของอิทธิบาท 4 คือ

1. ฉันทะ ความพอใจ ความยินดี หรือความเต็มใจที่จะกระทาการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

2. วิริยะ ความพยายาม ความเพียรหรือความกล้า ที่จะทุ่มเทชีวิตจิตใจให้กับการกระทำนั้น ๆ โดยไม่มีคาว่าท้อแท้หรือเบื่อหน่าย

3. จิตตะ ความสนใจ เอาใจใส่ หรือตั้งใจในการกระทำนั้น ๆ อย่างจริงจัง โดยไม่ใส่ใจถึงปัญหาอุปสรรคอันจะเป็นเหตุให้เสียกำลังใจ

4. วิมังสา การใช้ปัญญาพิจารณาตรวจสอบ ข้อดี ข้อเสีย ข้อบกพร่อง ตลอดจนปัญหาอุปสรรคและวิธีแก้ไขอย่างมีเหตุผลว่า ผลที่ปรากฏนั้นมีสาเหตุมาจากอะไร

แสงอรุณ โปร่งธุระ (2539, หน้า 228 - 229) ได้กล่าวว่า อิทธิบาท หมายถึง หลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการนั้น ๆ ที่เรียกว่า อิทธิบาท (ธรรมให้ถึงความสำเร็จ) ซึ่งมี 4 ข้อ คือ

1. ฉันทะ มีใจรัก คือพอใจจะทำสิ่งนั้นและ ทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจการหรืองานที่ทำ มิใช่สักว่าทาพอให้เสร็จๆ หรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผลกำไร

2. วิริยะ พากเพียรทำ คือ ขยันหมั่นประกอบหมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายาม อดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ท้อถอย

3. จิตตะ เอาจิตฝักใฝ่ คือตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่าน เลื่อนลอย ใช้ความคิดในเรื่องนั้นบ่อย ๆ เสมอ ๆ

4. วิมังสา ใช้ปัญญาสอบสวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนเกินเลย บกพร่อง ขัดข้อง เป็นต้น ในสิ่งที่ทำนั้น โดยรู้จักทดลอง วางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง

พิทูร มลิวัลย์ (2540, หน้า 18 - 20) ได้กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของอิทธิบาท 4 ได้แก่

1. ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น คือ เมื่อทำสิ่งใดก็ทำด้วยความพอใจด้วยความรักในสิ่งนั้น ทำสิ่งนั้นด้วยความเต็มใจ ไม่เบื่อหน่ายในกิจที่ทำ (เต็มใจ)

2. วิริยะ ความเพียรประกอบสิ่งนั้น คือ เมื่อทำสิ่งใดก็ทำด้วยความขยันหมั่นเพียร ด้วยความพยายาม เข้มแข้งอดทน ไม่ทอดทิ้งกิจที่ทำนั้น (แข็งใจ)

3. จิตตะ ความเอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้น ไม่วางธุระ คือ เมื่อทำสิ่งใดทาด้วยความรู้จักไตร่ตรอง ทำด้วยปัญญา รู้จักพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจหาสาเหตุด้วยความรอบคอบ (เข้าถึง)

4. วิมังสา ความหมั่นตรึกตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น เมื่อทำสิ่งใดทาด้วยความรู้จักไตร่ตรองรู้จักพิจารณาใคร่ครวญ รู้จักพินิจพิเคราะห์ ทดลอง ทดสอบ (เข้าใจ)

จากองค์ประกอบของ อิทธิบาท 4 ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า อิทธิบาท 4 หมายถึง คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย หรือหนทางแห่งการดำเนินชีวิตไปสู่ความสำเร็จ โดยอิทธิบาท 4 นั้นประกอบไปด้วย ฉันทะ (ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความเอาใจใส่)และวิมังสา (การใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง)

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต)(2542, หน้า 842 - 844) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของอิทธิบาท 4 ไว้ดังนี้

1. ฉันทะ แปลว่า ความพอใจรักใคร่ในการบริหารงาน ได้แก่ ความมีใจรักใคร่สิ่งที่ทำและพอใจใฝ่รักใน จุดหมาย ของสิ่งที่ทำนั้น อยากทาสิ่งนั้น ๆ ให้สำเร็จ อยากให้งานนั้นหรือสิ่งนั้นบรรลุ พูดง่ายๆ ว่ารักงานและรัก จุดหมายของงาน พูดให้ลึกลงไปในทางธรรมว่า ความรักความใฝ่ใจปรารถนาต่อภาวะดี งามเต็มเปี่ยม สมบูรณ์ของสิ่งนั้น ๆ ของงานนั้น อยากทาให้สำเร็จผลตามจุดหมายที่ดีงามนั้น เมื่อเห็น สิ่งนั้นหรืองาน นั้นกำลังเดินหน้าไปสู่จุดหมาย ก็เกิดปีติเป็นความเอิบอิ่มใจ ครั้นสิ่งหรืองานที่ทำนั้น บรรลุจุดหมายก็ รับโสมนัสเป็นความฉ่ำชื่นใจที่พร้อมด้วยความรู้สึกโปร่งโล่งผ่องใสเบิกบานแผ่ออกไป เป็นอิสระไร้ ขอบเขตถ้าสามารถปลุกเร้าฉันทะให้เกิดอย่างแรงกล้า เกิดความรักในคุณค่าความดีงาม ความ สมบูรณ์ของสิ่งนั้นหรือจุดหมายนั้นอย่างเต็มที่แล้ว คนก็จะทุ่มเทชีวิตและจิตใจอุทิศให้แก่สิ่งนั้น เมื่อรัก แท้ก็มอบใจให้อาจถึงขนาดยอมสละชีวิตเพื่อสิ่งนั้นได้ เมื่อมีฉันทะนาแล้วก็ต้องการทำสิ่งนั้นให้ ดีที่สุด ให้สำเร็จผลอย่างดีที่สุดของสิ่งนั้นของงานนั้น ไม่ห่วงพะวงกับสิ่งล่อเร้าหรือผลตอบแทน ทั้งหลาย จิตใจก็มุ่งแน่วแน่มั่นคงในการดำเนินสู่จุดหมาย เดินเรียบ

สม่ำเสมอ ไม่ซ่าน ไม่ส่าย ฉันทะ สมาธิจึง เกิดขึ้นโดยนัยนี้ และพร้อมกับปธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์ก็ย่อมเกิดควบคู่มาด้วย

2. วิริยะ แปลว่า ความเพียรพยามในการบริหารงาน ได้แก่ แกล้วกล้า บากบั่น ใจสู้ ไม่ย่อท้อไม่หวั่นกลัว ต่ออุปสรรคและความยากลำบาก เมื่อคนรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าควรแก่การบรรลุถึง ถ้าวิริยะเกิดขึ้นแก่เขา แล้ว แม้ได้ยินว่าจุดหมายนั้นจะลุถึงได้ยากนัก มีอุปสรรคมาก หรืออาจใช้เวลายาวนานเท่าไรก็ไม่ท้อถอย กลับเห็นเป็นสิ่งท้าทายที่จะเอาชนะให้ได้ทำให้สำเร็จ คนที่มีความเพียรพยายามเท่ากับมีแรงหนุน เวลาทำสิ่งใดก็ตาม จิตใจจะแน่วแน่มั่นคงต่อจุดหมาย สมาธิก็เกิดขึ้นได้ เรียกว่าเป็นวิริยะสมาธิ พร้อมทั้งมีปธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์เข้าประกอบคู่ไปด้วยกัน

3. จิตตะ แปลว่า เอาใจฝักใฝ่ในการบริหารงาน ได้แก่ ความคิดจดจ่อ หรือเอาใจฝักใฝ่ ได้แก่ ความมีจิตผูกพัน จดจ่อเฝ้าคิดเรื่องนั้นใจอยู่กับงานนั้น ไม่ปล่อย ไม่ห่างไปไหน ถ้าจิตตะเป็นไปอย่างแรงกล้าในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรืองานอย่างใดอย่างหนึ่ง คนผู้นั้นจะไม่สนใจไม่รับรู้เรื่องอื่น ๆ ใครพูดอะไรเรื่องอื่น ๆ ไม่สนใจ แต่ถ้าพูดเรื่องงานนั้นจะสนใจเป็นพิเศษทันที ความมีใจฝักใฝ่เช่นนี้ ย่อมนำให้สมาธิเกิดขึ้น จิตจะแน่วแน่ แนบสนิทในกิจที่ทำ มีกำลังมากเฉพาะสำหรับกิจนั้น เรียกว่าเป็นจิตตสมาธิ พร้อมกันนั้นก็ เกิดปนิธานสังขาร คือ ความเพียร สร้างสรรค์ร่วมสนับสนุนไปด้วย

4. วิมังสา แปลว่า การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลในการบริหารงาน ได้แก่ ความสอบสวนไตร่ตรอง ได้แก่ การใช้ปัญญาพิจารณาหมั่นใคร่ครวญ ตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อบกพร่องหรือขัดข้องในกิจที่ทำ รู้จัก ทดลองและคิดค้นหาทางแก้ไขปรับปรุง ข้อนี้เป็นการใช้ปัญญาชักนาสมาธิ ซึ่งจะเห็นได้ไม่ยากคนมี วิมังสาเป็นพวกชอบคิด ค้นหาเหตุผล ชอบสอบสวนทดลอง เมื่อทำอะไร ก็คิดพิจารณาทดสอบไป เช่นคิดว่าผลนี้เกิดจากสาเหตุอะไร ทำไมจึงเป็นอย่างนี้ ผลคราวนี้เกิดจากปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบ เหล่านี้เท่านั้น ลองเปลี่ยนองค์ประกอบนั้นแล้ว ไม่เกิดผลอย่างที่คาดหมาย เป็นเพราะอะไร จะแก้ไขที่ จุดไหน ฯลฯ เป็นเหตุให้จิตแน่วแน่แล่นดิ่งไปกับเรื่องที่พิจารณาไม่ฟุ้งซ่านไม่วอกแวก และมีกำลัง เรียกว่าวิมังสาสมาธิ ซึ่งจะมีปธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์เกิดมาด้วย เช่นเดียวกับสมาธิข้อ อื่น ๆ

วิทย์ วิศทเวทย์ และ เสถียรพงษ์ วรรณปก (2544, หน้า 89) กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของ อิทธิบาท 4 ได้แก่

1. ฉันทะ คือ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น
2. วิริยะ คือ ความเพียรหมั่นประกอบสิ่งนั้น
3. จิตตะ คือ ความเอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้น
4. วิมังสา คือ การหมั่นตริตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น

ในพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย(อภิ.วิ.(ไทย 35/34/342.) กล่าวถึง การเจริญ อิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทะสมาธิและปธานสังขารดังนี้

ภิกษุเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทะสมาธิและปธานสังขารเป็นอย่างไรถ้าภิกษุทาฉันทะให้เป็นอธิบดีแล้วได้สมาธิ ได้เอกัคตาจิตนี้เรียกว่า ฉันทสมาธิ

ภิกษุนั้นสร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อป้องกันปาบกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิด

ภิกษุนั้นสร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อละปาบอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว

ภิกษุนั้นสร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อละปาบอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิด

ภิกษุนั้นสร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อความดำรงอยู่ไม่เลือนหาย ภิยโยภาพ ไพบูลย์ เจริญเต็มที่แห่งกุศลธรรมที่เกิดแล้วธรรมเหล่านี้เรียกว่าปธานสังขาร

สรุปได้ว่า การศึกษาหลักอิทธิบาท 4 เพื่อการครองงาน เป็นการศึกษาหลักอิทธิบาทเพื่อนำเสนอแนวทางในการนำไปพัฒนางานด้านการบริหารการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ อุตสาหะ และวิมังสา เพื่อการครองงานและประยุกต์ใช้กับทักษะภาวะผู้นำ

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการการบริหารการศึกษา

การบริหารงานเป็นเรื่องเกี่ยวกับการทำงานที่เป็นขั้นเป็นตอนและมีระบบด้วยการวางแผนงานเพื่อให้ทำงานได้อย่างมีระบบระเบียบและบรรลุเป้าหมาย โดยนักวิชาการได้กล่าวถึงการบริหารงานไว้หลายๆ ท่านดังนี้

2.2.1 การบริหาร

เด่น ชะเนติยัง (2533, หน้า 52) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารไว้ว่า การบริหารมีลักษณะเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ กล่าวคือ การบริหารจัดเป็นศาสตร์สาขาหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เพราะมีองค์ประกอบของความรู้ (knowledge) มีหลักเกณฑ์ (principle) และทฤษฎี (theory) ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์ เป็นศาสตร์ทางสังคมซึ่งอยู่กลุ่มเดียวกันกับวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยา และรัฐศาสตร์ ส่วนในทางปฏิบัตินั้นจะขึ้นอยู่กับความสามารถ ประสบการณ์ และทักษะ ของผู้บริหารแต่ละคนที่จะนำความรู้ หลักการและทฤษฎีไปปรับหรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับ สถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเรื่องศิลปะ ดังนั้นนักบริหารที่เก่งต้องมีศาสตร์และศิลปะ

สมคิด บางโม (2544, หน้า 62-63) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของการบริหารที่สำคัญและมี ความจำเป็นต่อ องค์การ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ที่แน่นอน กล่าวคือ จะต้องรู้ว่า จะดำเนินการไปเพื่ออะไร และ ต้องการอะไรจากการดำเนินการ เช่น ต้องมีวัตถุประสงค์ในการให้บริการหรือในการผลิตต้องรู้ว่า จะผลิตเพื่อใคร ต้องการผลตอบแทนเช่นใด ถ้าหากไม่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์แล้วก็ไม่มี ประโยชน์ที่จะบริหารการดำเนินงานต่าง ๆ จะไม่มีผลสำเร็จ เพราะไม่มีเป้าหมายกำหนดไว้แน่นอน

2. ทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ วัตถุและเครื่องใช้เพื่อประกอบการดำเนินงานรวมไปถึงความสามารถในการจัดการทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ 4 Ms คือ มนุษย์ (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และความสามารถในการจัดการ (Management) หรือ 6 Ms ที่มี เครื่องจักร (Machine) และตลาด (Market) เพิ่มเข้ามาซึ่งในปัจจุบันมีความจำเป็นมากขึ้น

3. มีการประสานงานระหว่างกัน หรือเรียกได้ว่ามีปฏิกิริยาระหว่างกัน กล่าวคือ เป้าหมายและวัตถุประสงค์รวมทั้งทรัพยากรในการบริหารทั้ง 4 Ms หรือ 6 Ms ดังกล่าว จะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและเกิดปฏิกิริยาระหว่างกัน หรือกล่าวได้ว่าจะต้องมีระบบของการทำงานร่วมกัน

และที่เกิดขึ้นจริง ๆ ด้วย การนำปัจจัยทั้งหลายเบื้องต้นมาไว้ร่วมกันแล้วไม่เกิดปฏิกิริยาระหว่างกัน ไม่เกิดความสัมพันธ์ ระหว่างกัน การบริหารก็จะไม่เกิดขึ้น

4. ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการบริหารงานนั้นสิ่งที่วัดผลสำเร็จของงานว่าบรรลุเป้าหมายของวัตถุประสงค์ขององค์การก็คือ ประสิทธิผลขององค์การ หมายถึง ความสามารถขององค์การ ในอันที่จะบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การในการใช้ทรัพยากรขององค์การที่มีอยู่ระยะสั้น โดยเปรียบเทียบกับปัจจัยนาเข้าและค่าใช้จ่ายกับปัจจัยนำออกและรายได้ขององค์การ

สุพิณ เกชาคุปต์ (**2544, หน้า 92 - 93)** ได้กล่าวถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management) เป็นแนวทางการบริหาร ที่เปิดโอกาสให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การ วางแผนและการตัดสินใจในงานต่าง ๆ ที่เขามีส่วนรับผิดชอบอยู่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การ ส่งผลให้พนักงานเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีส่วนได้ส่วนเสียกับการดำเนินงานต่าง ๆ องค์กรที่ใช้ นโยบายการบริหารแบบนี้เป็นการแสดงให้พนักงานได้รู้ว่าฝ่ายบริหารเห็นความสำคัญของพนักงาน ที่มีต่อความสำเร็จขององค์การ ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดี มีความภูมิใจ และรับผิดชอบต่องานอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นการจูงใจในการทางานที่ดีวิธีหนึ่ง

สมยศ นาวีการ (2545,หน้า 49) ได้กล่าวถึงแนวคิดการบริหารไว้ว่า การบริหารงานไม่ว่าจะเป็นรูปแบบ ผู้นาโครงสร้างระบบราชการและหน้าที่ของผู้บริหารในองค์การแห่งหนึ่งสามารถนำมาประยุกต์ไปใช้ กับองค์การ เรียกว่า วิธีดีที่สุด (one best way) อย่างไรก็ตามผู้บริหารในแต่ละองค์การจะเผชิญกับ สถานการณ์เฉพาะที่มีเอกลักษณ์ของตัวเอง ไม่มีหลักสากลใดที่สามารถใช้ได้กับทุกปัญหาผู้บริหารต้อง ศึกษาการบริหาร โดยมีประสบการณ์จากกรณีศึกษา (case study) จำนวนมาก และวิเคราะห์ว่า วิธีการใดที่เหมาะสมและสามารถใช้ในสถานการณ์แต่ละสถาณการณ์

ยุทธ ไกยวรรณ์ (2546 : 2) ได้กล่าวถึง การบริหารว่า หมายถึง กลุ่มบุคคลหรือบุคคลที่ทำหน้าที่วางแผนให้คนอื่นทำงานแทนโดยอาศัยใช้ศาสตร์และศิลป์ เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย (Goal) ข้อกำหนดอย่างมีประสิทธิภาพโดยการบริหารต้องอยู่บนพื้นฐานของปัจจัยการบริหาร(Factor Management) ด้วย

สรุปได้ว่า การบริหารนั้นเป็นการบริหารมีแบบแผนรูปแบบ การจะบริหารงานให้สำเร็จบรรลุตามเป้าหมายจะต้องมีการวางแผนที่ดี ดังนั้นผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารจะต้องมีทักษะ ความรู้เกี่ยวกับการบริหารและประสบการณ์ซึ่งจะสามารถวิเคราะห์ว่า หลักการบริหารแบบใดที่เหมาะสมและสามารถนำมาปรับใช้ในแต่ละสถานการณ์ โดยการบริหารจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและแน่นอน สามารถในการจัดการทรัพยากรในการบริหารจะต้องมีระบบการบริหารงาน จึงจะทำให้การบริหารงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2.2.2 การบริหารงานการศึกษา

ในการบริหารงานองค์กรหรือหน่วยงานใด ๆ ก็ตาม ผู้บริหารควรมีหลักและกระบวนการบริหารเพื่อให้มีการการจัดการที่ดีและทำให้ดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงานและองค์กรนั้น ๆ การบริหารสถานศึกษาก็เช่นเดียวกัน ซึ่งได้มีผู้กำหนดความหมายของการบริหารการศึกษาโดยระบุไว้ดังนี้

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2534, หน้า 32) การบริหารการศึกษา คือ กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายๆ คน ร่วมมือกันพัฒนาสมาชิกในสังคมในทุกๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้

ความสามารถ พฤติกรรม และคุณธรรมค่านิยม ตรงกับความต้องการทางสังคม โดยกระบวนการต่างๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคลและอาศัยทรัพยากรตลาดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสมเพื่อให้บุคคลที่พัฒนาไปตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535, หน้า 12) ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษาเป็นภารกิจหลักของผู้บริหาร ที่จะต้องกำหนดแบบแผนวิธีการ และขั้นตอนต่างๆ ในการบริหารงานได้อย่างมีระบบ เพราะหากระบบของการบริหารงานไม่ดีจะทำให้กระทบกระเทือนต่อส่วนอื่นๆ ของหน่วยงาน นักบริหารที่ดีจะต้องเลือกวิธีบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ การบริหารงานนั้น จะต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ เพราะการดำเนินการต่างๆ มิใช่กิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนร่วมทำให้งานประสบความสำเร็จ ผู้ร่วมงานแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งด้านสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความต้องการที่ไม่เหมือนกัน จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะนำเอาเทคนิควิธีและกระบวนการบริหารที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

นิพนธ์ กินาวงศ์ (2541, หน้า 34) การบริหารการศึกษาตามหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง การดำเนินการต่างๆ ของผู้บริหารเพื่อให้คนกลุ่มหนึ่ง (นักเรียน) ได้เจริญงอกงามไปสู่จุดประสงค์ที่ต้องการ โดยกำหนดให้คนกลุ่มหนึ่ง (ครู) เป็นตัวแทนในการดำเนินการ

ประกอบ กุฎโพธิ์ (**2541 ,หน้า 84)** ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นศิลปะกรใช้อำนาจและการใช้ทรัพยากรในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ในการดำเนินงานปรับปรุงพัฒนากิจกรรมทุกอย่าง ที่ส่งผลต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนของครูและนักเรียน ให้มีประสิทธิผลเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

บุญจันทร์ จันทร์เจียม (2548, หน้า 13) ได้ให้ความเห็นว่า การบริหารสถานศึกษาหมายถึงการปฏิบัติภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบในด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้

นิคม แก้วสา (2548, หน้า 13) ให้ความหมายว่าการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ คือ การบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ จะยึดเป้าหมาย คือ คุณภาพการศึกษาของนักเรียน โดยมีงานวิชาการเป็นหลัก งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญที่สุดในการที่จะทำให้นักเรียนบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ส่วนงานอื่นเป็นงานสนับสนุนและเป็นงานเสริมให้งานวิชาการประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น

จากความหมายและแนวคิดของการบริหารการศึกษาสรุปได้ว่า การบริหารการศึกษานั้นเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งไม่ใช่หน้าที่ของผู้บริหารแต่เพียงผู้เดียว จะต้องร่วมมือกันกับครูอาจารย์ในการดำเนินการจัดกิจกรรมโดยใช้ทรัพยากรการบริหารอันได้แก่ คน เงิน วัสดุ และการจัดการ มาดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา มีความสำคัญมากในการจัดการส่งเสริม ช่วยเหลือกันของผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะผลักดันให้การบริหารจัดการของสถานศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ซึ่งได้สรุปแนวคิดและทฤษฎีไว้ดังนี้

แคมป์ เบลล์และคนอื่นๆ (Campbell and Others,1970 อ้างถึงใน ปกรณ์กฤช อินทร์มงคล, 2550, หน้า 15) ได้ทำการศึกษาถึงงานบริหารสถานศึกษาไว้และมีความเห็นว่า งานการบริหารสถานศึกษามีงานสำคัญๆ อยู่ 6 ประการคือ

1. งานด้านหลักสูตรและการสอน
2. งานบริหารบุคลากร
3. งานกิจกรรมนักเรียน
4. งานอาคารสถานที่
5. งานงบประมาณและธุรการ
6. งานสัมพันธ์ชุมชน

คิมบรอจห์และนันเนอรี (Kimbrough and Nunnery,1976, หน้า164 อ้างถึงใน อุบล เพียรพิทักษ์,2548, หน้า 14) ได้แบ่งงานบริหารสถานศึกษาเป็น 8 งาน ด้วยกัน คือ

1. งานบริหารหลักสูตรและการสอน
2. งานบริหารเศรษฐกิจการศึกษา
3. งานธุรการ
4. งานบริหารบุคคล
5. งานกิจการนักเรียน
6. งานสภาวะผู้นำ ในด้านความสัมพันธ์กับชุมชน
7. งานด้านการประเมินผลการวิจัย
8. งานสร้างความเชื่อถือจากประชาชน

เซอร์จิโอแวนนี่และคนอื่นๆ (Sergiovanni and Others, 1980: 260 อ้างถึงใน มนทิพย์ ทรงกิติ พิศาล, 2552 : 32) ได้เสนอแนะว่า งานการบริหารสถานศึกษา ควรประกอบไปด้วยงานสำคัญ 8 ประการ คือ

1. งานสัมพันธ์กับชุมชน
2. งานกิจกรรมนักเรียน
3. งานหลักสูตรการสอน
4. งานบริหารบุคลากร
5. งานอาคารสถานที่
6. งานธุรการ
7. งานพัฒนาบุคลากร
8. งานประเมินผล

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า84) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึงกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เจริญงอกงามในทุกด้านเมื่อเติบโตขึ้นจะได้เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดสาระสำคัญไว้ในมาตรา 39 ว่า ให้กระทรวงกระจาย

อำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา โดยแบ่งขอบข่ายงานบริหารสถานศึกษาไว้4 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2553, หน้า 14) คือ

1. ด้านการบริหารวิชาการ
2. ด้านการบริหารงบประมาณ
3. ด้านการบริหารงานบุคคล
4. ด้านการบริหารทั่วไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2550, หน้า 30 – 32) ได้กำหนดว่า การบริหารจัดการของสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนและเป็นสถานศึกษาของรัฐจึงนำหลักการว่าด้วยบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีซึ่งที่เรียกทั่วไปว่าธรรมาภิบาล มาบูรณาการในการบริหารและจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคล หลักการดังกล่าว ได้แก่

1. หลักนิติธรรม
2. หลักคุณธรรม
3. หลักความโปร่งใส
4. หลักการมีส่วนร่วม
5. หลักความรับผิดชอบ
6. หลักความคุ้มค่า

สรุปได้ว่า ด้านการบริหารการศึกษาคือกระบวนการการจัดการศึกษาซึ่งมีการแบ่งขอบข่ายงานบริหารสถานศึกษาที่สำคัญไว้แล้วตามรายละเอียดที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความ เข้าใจและพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้

ทฤษฎีทางการบริหารและวิวัฒนาการการบริหารการศึกษา

ระยะที่ 1 ระหว่าง ค.ศ. 1887 – 1945 (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, 2542 : 10) ยุคนักทฤษฎีการ บริหารสมัยดั้งเดิม (The Classical organization theory) แบ่งย่อยเป็น 3 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ของเทย์เลอร์(Scientific Management)ของเฟรดเดอริก เทย์เลอร์ (Frederick Taylor) ความมุ่งหมายสูงสุดของแนวคิดเชิงวิทยาศาสตร์คือจัดการบริหารธุรกิจหรือโรงงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด Taylor มองคนงานแต่ละคนเปรียบเสมือนเครื่องจักรที่สามารถปรับปรุงเพื่อเพิ่มผลผลิตขององค์การได้ เจ้าของตารับ “The one best way” คือประสิทธิภาพของการทำงานสูงสุดจะเกิดขึ้นได้ต้องขึ้นอยู่กับสิ่งสำคัญ 3 อย่างคือ

1.1 เลือกคนที่มีความสามารถสูงสุด (Selection)
1.2 ฝึกอบบรมคนงานให้ถูกวิธี (Training)
1.3 หาสิ่งจูงใจให้เกิดกาลังใจในการทำงาน (Motivation)

เทย์เลอร์ ก็คือผลผลิตของยุคอุตสาหกรรมในงานวิจัยเรื่อง “Time and Motion Studies” เวลาและการเคลื่อนไหว เชื่อว่ามีวิธีการการทางวิทยาศาสตร์ที่จะบรรลุวัตถุประสงค์เพียงวิธีเดียวที่ดีที่สุด เขาเชื่อในวิธีแบ่งงานกันทำ ผู้ปฏิบัติระดับล่างต้องรับผิดชอบต่อระดับบน เทย์เลอร์เสนอ ระบบการจ้างงาน (จ่ายเงิน)บนพื้นฐานการสร้างแรงจูงใจ สรุปหลักวิทยาศาสตร์ของเทยเลอร์สรุปง่ายๆประกอบด้วย 3 หลักการดังนี้

1. การแบ่งงาน (Division of Labors)

2. การควบคุมดูแลบังคับบัญชาตามสายงาน (Hierarchy)

3. การจ่ายค่าจ้างเพื่อสร้างแรงจูงใจ (Incentive payment)

2. กลุ่มการบริหารจัดการ (Administration Management) หรือ ทฤษฎีบริหารองค์การอย่างเป็นทางการ (Formal Organization Theory) ของ อังรี ฟาโยล (Henri Fayol) บิดาของทฤษฎีการปฏิบัติการและการจัดการตามหลักบริหาร ทั้ง Fayol และ Taylor จะเน้นตัวบุคลปฏิบัติงาน + วิธีการทำงาน ได้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลแต่ก็ไม่มองด้าน “จิตวิทยา” Fayol ได้เสนอแนวคิดในเรื่องหลักเกี่ยวกับการบริหารทั่วไป 14 ประการ แต่ลักษณะที่สำคัญ มีดังนี้

2.1 ลักการทำงานเฉพาะทาง(Specialization)คือการแบ่งงานให้เกิดความชำนาญเฉพาะทาง

2.2 หลักสายบังคับบัญชา เริ่มจากบังคับบัญชาสูงสุดสู่ระดับต่ำสุด

2.3 หลักเอกภาพของบังคับบัญชา (Unity of Command)

2.4 หลักขอบข่ายของการควบคุมดูแล (Span of control) ผู้ดูแลหนึ่งคนต่อ 6 คน ที่จะอยู่ใต้การดูแลจึงจะเหมาะสมและมีประสิทธิภาพที่สุด

2.5 การสื่อสารแนวดิ่ง (Vertical Communication) การสื่อสารโดยตรงจากเบื้อง บนสู่เบื้องล่าง

2.6 หลักการแบ่งระดับการบังคับบัญชาให้น้อยที่สุด คือ ไม่ควรมีสายบังคับบัญชา ยืดยาว หลายระดับมากเกินไป

2.7 หลักการแบ่งความรับผิดชอบระหว่างสายบังคับบัญชาและสายเสนาธิการ (Line and Staff Division)

3. ทฤษฎีบริหารองค์การในระบบราชการ (Bureaucracy) มาจากแนวคิดของ แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ที่กล่าวถึงหลักการบริหารราชการประกอบด้วย

3.1 หลักของฐานอำนาจจากกฎหมาย

3.2 การแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบ ที่ต้องยึดระเบียบกฎเกณฑ์

3.3 การแบ่งงานตามความชำนาญการเฉพาะทาง

3.4 การแบ่งงานไม่เกี่ยวกับผลประโยชน์ส่วนตัว

3.5 มีระบบความมั่นคงในอาชีพ

จะอย่างไรก็ตามระบบราชการก็มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ซึ่งในด้าน ข้อเสีย คือ สายบังคับบัญชายืดยาวการทางานต้องอ้างอิงกฎระเบียบ จึงชักช้าไม่ทันการแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน เรียกว่าระบบ “Red tape”ในด้านข้อดี คือ ยึดประโยชน์สาธารณะเป็นหลัก การบังคับบัญชา การเลื่อนขั้นตำแหน่งที่มีระบบระเบียบ แต่ในปัจจุบันระบบราชการกาลังถูกแทรกแซงทางการเมืองและทางเศรษฐกิจ ทาให้เริ่มมีปัญหา

ระยะที่ 2 ระหว่าง ค.ศ. 1945 – 1958 ยุคทฤษฎีมนุษย์สัมพันธ์ (Human Relation) Follette ได้นำเอาจิตวิทยามาใช้และได้เสนอการแก้ปัญหาความขัดแย้ง(Conflict) ไว้ 3 แนวทางดังนี้

1. Domination คือ ใช้อำนาจอีกฝ่ายสยบลง คือให้อีกฝ่ายแพ้ให้ได้ ไม่ดีนัก

2. Compromise คือ คนละครึ่งทาง เพื่อให้เหตุการณ์สงบโดยประนีประนอม

3. Integration คือ การหาแนวทางที่ไม่มีใครเสียหน้า ได้ประโยชน์ทั้ง 2 ทาง (ชนะ ชนะ) นอกจากนี้ Follette ให้ทัศนะน่าฟังว่า “การเกิดความขัดแย้งในหน่วยงานเป็นความบกพร่องของการบริหาร” (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, 2542: 25)

การวิจัยหรือการทดลองฮอร์ทอร์น (Hawthon Experiment) ที่ เมโย(Mayo) กับคณะทำการวิจัยเริ่มที่ข้อสมมติฐานว่าสิ่งแวดล้อมมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของคนงาน มีการค้นพบจากการทดลองคือมีการสร้างกลุ่มแบบไม่เป็นทางการในองค์การ ทำให้เกิดแนวความคิดใหม่ที่ว่าความสัมพันธ์ของมนุษย์ มีความสำคัญมาก ซึ่งผลการศึกษาทดลองของเมโยและคณะ พอสรุปได้ดังนี้

1. คนเป็นสิ่งมีชีวิต จิตใจ ขวัญ กำลังใจ และความพึงพอใจเป็นเรื่องสำคัญในการทำงาน

2. เงินไม่ใช่ สิ่งล่อใจที่สำคัญแต่เพียงอย่างเดียว รางวัลทางจิตใจมีผลต่อการจูงใจในการทำงานไม่น้อยกว่าเงิน

3. การทำงานขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางสังคมมากกว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพ คับที่อยู่ได้คับใจอยู่อยาก ข้อคิดสำคัญการตอบสนองคนด้านความต้องการศักดิ์ศรีการยกย่องจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและ ประสิทธิผลในการทำงานจากแนวคิด “มนุษยสัมพันธ์”

ระยะที่ 3 ตั้งแต่ ค.ศ. 1958 – ปัจจุบัน ยุคการใช้ทฤษฎีการบริหาร (Administrative Theory)หรือการศึกษาเชิงพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Science Approach) ยึดหลักระบบงาน + ความสัมพันธ์ของคน + พฤติกรรมขององค์การ ซึ่งมีแนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่หลายๆคนได้แสดงไว้ดังต่อไปนี้

1. เชสเตอร์ ไอ บาร์นาร์ด (Chester I Barnard) เขียนหนังสือชื่อ The Function of The Executive ที่กล่าวถึงงานในหน้าที่ของผู้บริหารโดยให้ความสำคัญต่อบุคคลระบบของความร่วมมือองค์การ และเป้าหมายขององค์การ กับความต้องการของบุคคลในองค์การต้องสมดุลกัน

2. ทฤษฎีของมาสโลว์ ว่าด้วยการจัดอันดับขั้นของความต้องการของมนุษย์ (Maslow – Hierarchy of needs) เป็นเรื่องแรงจูงใจแบ่งความต้องการของมนุษย์ตั้งแต่ความต้องการด้านกายภาพ ความต้องการด้านความปลอดภัยความต้องการด้านสังคม ความต้องการด้านการเคารพ – นับถือ และประการสุดท้าย คือ การบรรลุศักยภาพของตนเอง (Self actualization) คือมีโอกาสได้พัฒนาตนเองถึงขั้นสูงสุดจากการทางาน แต่ความต้องการเหล่านั้นต้องได้รับการสนองตอบตามลำดับ

3. ทฤษฎี X ทฤษฎี Y ของแมคกรีกอร์ (Douglas Mc Gregor Theory X, Theory Y) เขาได้เสนอแนวคิดการบริหารอยู่บนพื้นฐานของข้อสมมติฐานเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ต่างกัน ทฤษฎี X (The Traditional View of Direction and Control) ทฤษฎีนี้เกิดข้อสมติฐานดังนี้

1) คนไม่อยากทำงาน และหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ

2) คนไม่ทะเยอทะยาน และไม่คิดริเริ่ม ชอบให้การสั่ง

3) คนเห็นแก่ตนเองมากกว่าองค์การ

4) คนมักต่อต้านการเปลี่ยนแปลง

5) คนมักโง่ และหลอกง่าย

ผลการมองธรรมชาติของมนุษย์เช่นนี้ การบริหารจัดการจึงเน้นการใช้เงิน วัตถุ เป็นเครื่องล่อใจ เน้นการควบคุม การสั่งการ เป็นต้น

ทฤษฎี Y (The integration of Individual and Organization Goal) ทฤษฎีข้อนี้เกิดจากข้อสมติฐานดังนี้

1) คนจะให้ความร่วมมือ สนับสนุน รับผิดชอบ ขยัน

2) คนไม่เกียจคร้านและไว้วางใจได้

3) คนมีความคิดริเริ่มทำงานถ้าได้รับการจูงใจอย่างถูกต้อง

4) คนมักจะพัฒนาวิธีการทำงาน และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

ผู้บังคับบัญชาจะไม่ควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเข้มงวด แต่จะส่งเสริมให้รู้จักควบคุมตนเองหรือของกลุ่มมากขึ้น ต้องให้เกียรติซึ่งกันและกันจากความเชื่อที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดระบบการบริหารที่แตกต่างกันระหว่างระบบที่เน้นการควบคุมกับระบบที่ค่อนข้างให้อิสระภาพ

4. อูชิ (Ouchi)ชาวญี่ปุ่นได้เสนอ ทฤษฎี Z (Z Theory) (William G. Ouchi) ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัย UXLA (I of California Los Angeles) ทฤษฎีนี้รวมเอาหลักการของทฤษฎี X , Y เข้าด้วยกัน แนวความคิดก็คือ องค์การต้องมีหลักเกณฑ์ที่ควบคุมมนุษย์ แต่มนุษย์ก็รักความเป็นอิสระ และมีความต้องการหน้าที่ของผู้บริหารจึงต้องปรับเป้าหมายขององค์การให้สอดคล้องกับเป้าหมายของบุคคลในองค์การ สรุปเพื่อออมชอมสองทฤษฎี มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1) การทำให้ปรัชญาที่กำหนดไว้บรรลุ

2) การพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

3) การให้ความไว้วางใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

4) การให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

สรุปได้ว่า การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดนั้นผู้บริหารงานจะต้องเข้าใจถึงแนวคิดและทฤษฎีด้านการบริหารเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยจะต้องมีการฝึกอบบรมและสร้างกำลังใจในการทำงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อประสิทธิภาพของการทำงานสูงสุดจะเกิดขึ้น

2.3 แนวคิดการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4

สำหรับผู้บริหารงาน คือ ผู้บังคับบัญชา ซึ่งผู้บริหารก็ปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จในการบริหารงานด้วยกันทุกคน ดังนั้น อิทธิบาท 4 คือหลักธรรมะที่เหมาะสมสำหรับผู้บริหาร ซึ่งหมายถึง ธรรมแห่งความสำเร็จโดยหลักธรรมในอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสาเป็นหลักปฏิบัติที่ช่วยให้บุคคลมีความกล้าในการที่จะเผชิญหน้ากับปัญหา และอุปสรรคในการบริหาร ทำให้บรรลุเป้าหมายในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นั้นคือ อิทธิบาท 4 ธรรมะแห่งความสำเร็จ

อิทธิบาท 4 ธรรมะที่ใช้ในการบริหารงาน ประกอบด้วย

1. ฉันทะ คือ ความพอใจ
2. วิริยะ คือ ขยั่นหมั่นเพียร
3. จิตตะ คือ ความเอาใจใส่
4. วิมังสา คือ ความเข้าใจ

การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4

การบริหารงานตามหลักทธิบาท 4จะเริ่มต้นด้วยการรู้จักคิดรู้จักพิจารณา ใช้ปัญญาหาเหตุผลด้วยตนเอง เมื่อคิดพิจารณาถูกวิธีทำให้เกิดความรู้ความเขาใจตามความเป็นจริง และสิ้นสุดกระบวนการด้วยการใช้ปัญญาเช่นเดียวกับการนำเอาแนวคิดของหลักอิทธิบาท 4 มาปรับใช้ในการบริหารงานได้มีผู้ศึกษาและกล่าวถึงไว้ ดังนี้

พระธรรมะโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต) (2549) ได้กล่าวว่า อิทธิบาท4เป็นธรรมะที่สำคัญมากสำหรับผู้บริหารเพราะผู้บริหารจะทำงานให้สำเร็จได้ต้องอาศัยผู้อื่นถ้าผู้บริหารบกพร่องด้านมนุษย์สัมพันธ์ก็จะไม่มีคนมาช่วยทำงาน เมื่อไม่มีคนมาช่วยทำงานก็เป็นผู้บริหารไม่ได้ ซึ่งทำให้การดำเนินงานขององค์กรไม่สามารถสำเร็จลงได้

สุทธิชัย ปัญญโรจน์ (2551) หลักอิทธิบาท 4 สามารถนำไปใช้กับ การดำเนินชีวิตและงานทุกประเภทที่ต้องการประสบความสำเร็จ ไม่เว้นแม้กระทั่ง งานด้านบริหารหลักอิทธิบาท 4 สามารถนำไปใช้ได้กับงานบริหารงาน เริ่มตั้งแต่ ฉันทะ คือ ความพอใจ ความชอบ ความรัก การเป็นผู้บริหารที่ดี จะต้องเริ่มต้นตั้งแต่ ความพอใจ ความรัก ความชอบ ในงานบริหาร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการบริหารคน บริหารงาน บริหารงบประมาณ ต่าง ๆ เราจะสังเกตได้ว่างานใด ๆ ถ้าเรารักชอบแล้วเรามักจะทำงานนั้น ๆ ด้วยความสุข วิริยะ คือ ความขยัน หมั่นเพียร คนที่ประสบความสำเร็จในงานด้านบริหาร จะต้องมีความรัก ความชอบ ความพอใจ ยังไม่พอ ต้องมีความขยันหมั่นเพียรผู้ที่ต้องการประสบความสำเร็จจึงต้องมีความเพียร จิตตะ คือ ความเอาใจใส่ มีจิตใจที่จดจ่อกับสิ่งนั้น การเอาใจใส่ในงานจะทำให้งานบริหารประสบความสำเร็จ การจดจ่อในงานนั้น ๆ มักจะทำให้งานนั้น ๆ เกิดความผิดพลาดน้อยและทำให้งานที่ออกมามีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล มีคุณภาพ วิมังสา คือ รู้จักพิจารณา ใคร่ครวญ (ทำไมเราถึงตัดสินใจพลาด ขณะที่คู่แข่งตัดสินใจได้ถูก) ต้องรู้จักวิเคราะห์ใคร่ครวญ ปรับปรุง แก้ไข พัฒนา งานด้านบริหาร และพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถ เพิ่มมากขึ้น เช่น การพัฒนา การพูดต่อหน้าที่ชุมชน การเจรจา การพัฒนาบุคลิกภาพ มนุษย์สัมพันธ์ ฯลฯ การที่ผู้บริหารรู้จักพิจารณา ใคร่ครวญ วิเคราะห์ มักจะทำให้การตัดสินใจได้ถูกต้องมากกว่าผิด มีการใช้ข้อผิดพลาดมาแก้ไขได้ในอนาคต

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2553, หน้า 160) การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา มีการนำเอาหลักธรรมหรือทฤษฎีต่าง ๆ มาปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งทำให้เกิดการนำหลักธรรมที่มีความเหมาะสมกับผู้บริหารคือหลักธรรมอิทธิบาท 4 ที่ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา มาใช้ในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา และให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า หลักธรรมอิทธิบาท 4 ถือเป็นหลักธรรมในการบริหารงานที่สำคัญ ในสถานศึกษาที่จะสร้างความสำเร็จในการศึกษา และให้เยาวชน ครู ผู้ปกครองรวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องมีความสำเร็จในการทำงานของตน

อุทัย เลาหวิเชียร (2554, หน้า5) ได้ให้นิยามของการบริหารไว้ว่า การบริหาร คือ กระบวนการอยางหนึ่งที่มีคนตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดขึ้น โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การมีวัตถุประสงค์และการมีความร่วมมือกัน

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)(“ม.ป.ป.”หน้า 7) ได้ให้คำจำกัดความของการบริหารไว้ในหนังสือ พุทธวิธีบริหาร ไว้ว่า การบริหาร หมายถึงการทางานให้สำเร็จโดยอาศัยคน อื่น (Getting things done through other people)

ธีรพงษ์ บุญรักษาและ นวพันธ์ วอกลาง (2559,หน้า 11) อิทธิบาท4 คือ พลังของผู้นำที่ใช้ขับเคลื่อนให้การดำเนินงานต่าง ๆ สำเร็จบรรลุเป้าหมายขององค์การ เมื่อผู้บริหารองค์กรมีความคิดที่ดี มีความรู้ที่ถูกต้องแล้ว ผู้บริหารจะต้องมีความมุ่งมั่น แน่วแน่และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ดังนั้นการนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 จึงเป็นแนวทางในการนำไปใช้ในการบริหารงานองค์การ

ดังนั้น การบริหารงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ จำเป็นที่จะต้องมีแนวทางปฏิบัติเพื่อมุงสู่ความสำเร็จ อันประกอบไปด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสามาปรับใช้ในการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4

2.4 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา

2.4.1 ประวัติโดยสังเขปของอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2460 พระยาชัยสุนทรกับราชวงศ์เกษ ขอเข้าเฝ้ากราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวขอแยกจากราชวงศ์กาฬสินธุ์ แล้วไปตั้งเมืองขึ้นใหม่ทางทิศใต้ของเมืองกาฬสินธุ์ ริมแม่น้ำปาว ห่างจากเมืองเดิมประมาณ 13 กิโลเมตร ที่ตั้งเมืองบริเวณนี้เป็นดงใหญ่อุดมสมบูรณ์ มีหนองบัวมีบัวนานาชนิด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงมีพระบรมราชานุญาตให้ตั้งเมืองขึ้น บริเวณที่เรียกว่า ปากน้ำดอกไม้ที่ไหลมาบรรจบกับลำน้ำปาวและ โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งราชวงศ์เกษขึ้นเป็น พระราษฎรบริหารเกษ เจ้าเมืองกระมาลาไสย เป็นคนแรก พระราษฎรบริหาร (เกษ) ปกครองเมืองกระมาลาไสย อยู่ประมาณ 11 ปี ก็ถึงแก่กรรมเมืองสหัสขันธ์ และเมืองกุมสิมนารายณ์ ก็แยกตัวออกจากการปกครองเมื่อราวปี พ.ศ.2421 ปี พ.ศ.2422 จึงโปรดเกล้าฯ ตั้งอุปราชทองบุตรของพระราษฎรบริหาร (เกษ) ขั้นเป็นพระราษฎรบริหารแทนพ่อ แล้วตั้งราชวงศ์บัว น้องชายคนที่ 2 เป็นอุปราชสืบทอดจนมาถึงรัชกาลที่ 5 ได้ทรงปรับปรุงแบบการปกครองบ้านเมืองขึ้นใหม่ โดยแบ่งเป็นกระทรวง ในส่วนภูมิภาคหัวเมืองใหญ่ๆ ตั้งขึ้น เป็นมณฑลเมืองกมลาไสย ให้เป็นอำเภอ ขึ้นตรงต่อมณฑลอุบลฯ และขึ้นตรงต่อมณฑลร้อยเอ็ด ต่อมาสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ระหว่างปี พ.ศ. 2453-2468 ได้มีการปรับปรุงกิจการบ้านเมืองอีก โดยยุบมณฑลเป็นจังหวัด ได้แต่งตั้งอำเภอใหญ่ๆเป็นจังหวัด และอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ได้ยกฐานะเป็นจังหวัด ในปี พ.ศ. 2456 อำเภอกมลาไสย จึงได้มารวมเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดกาฬสินธุ์ และ ได้ชื่อใหม่ว่าอำเภอ **"กมลาไสย**

2.4.2 ที่ตั้งและอาณาเขตอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอเมืองกาฬสินธุ์และอำเภอดอนจาน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอโพธิ์ชัย (จังหวัดร้อยเอ็ด) และอำเภอร่องคำ

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอจังหาร (จังหวัดร้อยเอ็ด)

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอฆ้องชัย

ปัจจุบันอำเภอกมลาไสย มีเนื้อที่ทั้งหมด 325.58 ตร.กม. มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 69,513 คน มีทั้งหมด 10 ตำบล และมีเขตการปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีเทศบาลตำบล 5แห่ง ดังนี้

1. เทศบาลตำบลกมลาไสย	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน	4 ศูนย์
2. เทศบาลตำบลธัญญา	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน	4 ศูนย์
3. เทศบาลตำบลหนองแปน	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน	5 ศูนย์
4. เทศบาลตำบลดงลิง	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน	7 ศูนย์
5. เทศบาลตำบลหลักเมือง	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน	4 ศูนย์
6. องค์การบริหารส่วนตำบลกมลาไสย	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน	5 ศูนย์
7. องค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน	6 ศูนย์
8. องค์การบริหารส่วนตำบลธัญญา	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน	5 ศูนย์
9. องค์การบริหารส่วนตำบลเจ้าท่า	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน	4 ศูนย์
10. องค์การบริหารส่วนตำบลโคกสมบูรณ์	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน	4 ศูนย์

โดยอำเภอกมลาไสยมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ทั้งหมด 48 ศูนย์ ใน 10 ตำบลและ มีครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 161 คน (สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2556, หน้า 13)

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สถิต รัชปัตย์ (2548, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาคฤหัสถ์”ผลการศึกษาพบว่า ความเข้าใจในองค์ประกอบของอิทธิบาท 4 อันประกอบไปด้วยฉันทะ คือ ความพึงพอใจ วิริยะ คือ ความเพียรจิตตะ คือ ความเอาใจฝักใฝ่ วิมังสา คือ ความไตร่ตรองโดยนักศึกษาส่วนใหญ่มีความเข้าใจความหมายที่ถูกต้องตรงกัน ด้านวิธีปฏิบัตินั้น พบว่า นักศึกษาคฤหัสถ์ส่วนใหญ่ได้ให้ทัศนคติที่คล้ายคลึงกันในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นแล้วเป้าหมายที่ตั้งไว้คือประสบผลสำเร็จในสิ่งที่ทำต้องเริ่มที่ฉันทะให้เกิดขึ้นในใจก่อนเพื่อรักชอบที่จะทำสิ่งนั้นจากนั้นจึงต้องใช้วิริยะใช้ความพยายามสุดความสามารถและต้อง อาศัยจิตตะคือการเอาใจจดจ่อต่อสิ่งที่ตนทำหากเกิดปัญหาอุปสรรคก็ใช้วิมังสาคือการไตร่ตรองหา เหตุผลพยายามแก้ไขปัญหาการงานก็จะประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพสูงสุด

สิทธิชัย เดชาสิทธิ์ (2549, บทคัดย่อ)ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ผลสัมฤทธิ์ ในการใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติราชการ: ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการเพศชายและเพศหญิง มีผลสัมฤทธิ์ ในการใช้อิทธิบาท 4 อยู่ในระดับสูง ส่วนระดับ การศึกษาทั้งต่ำกวาปริญญาตรี ปริญญาตรีและสูงกวาปริญญาตรี มีผลสัมฤทธิ์ ในการใช้อิทธิบาท 4 อยู่ในระดับสูง สำหรับข้าราชการเพศชายและเพศหญิง มีผลสัมฤทธิ์ ในการใช้อิทธิบาท 4 ไม่แตกต่างกันและข้าราชการที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีและระดับต่ำกว่าปริญญาตรีมีผลสัมฤทธิ์

ในการใช้อิทธิบาท 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เฉพาะด้านวิมังสา ส่วนผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีและปริญญาตรีมีผลสัมฤทธิ์ ในการใช้อิทธิบาท 4 ไม่แตกต่างกัน

เสกสันต์ บุญยะ (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้อิทธิบาท 4 ในหารบริหารงานของบุคคลของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม ขนาดเล็ก แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ประชากรทั้งหมดเป็นเพศชาย ผู้บริหารมีอายุ ระหว่าง 51-60 ปี มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีอายุราชการ 6-10 ปี และทำงานอยู่ใน โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 212-300 รูป/คน ส่วนครูผู้สอนมีอายุต่ำกว่า 30 ปี มีการศึกษาอยู่ใน ระดับปริญญาตรี มีอายุราชการ 1-5 ปี และทำงานอยู่ในโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 212-300 รูป/ คน ผู้บริหารและครูผู้สอน มีพฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้อิทธิบาท 4 คือ ด้านวิมังสา ด้านจิตตะ ด้าน ฉันทะ ด้านวิริยะ ในการบริหารงานบุคคลโดยรวมอยู่ในระดับที่ดีมาก

สำหรับปัญหาที่พบในการ วิจัยคือ ในด้านฉันทะ โดยให้เหตุผลว่าผู้บริหารมีความเกรงใจผู้ร่วมงานมากเกินไป จึงไม่ค่อยว่า กล่าวตักเตือน รองลงมา คือด้านวิมังสา โดยให้เหตุผลว่ามีการมอบหมายงานไม่ตรงกับ ความสามารถ แก้ไขปัญหาไม่ตรงจุดทำให้เกิดความล่าช้าในการพัฒนางาน และด้านจิตตะโดยให้ เหตุผลว่าขาดการส่งเสริมการอบรมแก่ผู้ปฏิบัติงานและการขาดงบประมาณในการดำเนินงาน

กัญกว์พาภรณ์ กลิ่นนิ่มนวล(2553) ได้ศึกษาเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท 4 ตามทัศนะของบุคลากรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านฉันทะ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านวิริยะ จิตตะ และวิมังสา อยู่ในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบทัศนะของบุคลากรต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท 4 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และรายได้ ต่างกันมีทัศนะต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีทัศนะต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลัก อิทธิบาท 4 ด้านวิมังสา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารสำนักงานจังหวัดพิษณุโลก คือ บุคลากรควรมีความต้องการใฝ่ใจรักที่จะปฏิบัติงานอยู่เสมอ ปรารถนาที่จะปฏิบัติงานให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป มีความขยัน หมั่นประกอบการงานด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระ ไม่ท้อถอย ต้องตั้งจิตรับรู้ในภารกิจที่ได้รับมอบหมายโดยปฏิบัติงานด้วยความคิด เอาจิตฝักใฝ่ ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่งานที่ปฏิบัติอย่างแท้จริง และหมั่นใช้ปัญญาพิจารณา ใคร่ครวญ ตรวจตราหาเหตุผล ตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในงานนั้น ๆ ที่สำคัญต้องรู้จักการวางแผนงาน วัดผลและคิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงงานให้ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา

พระดนัย บุญสาร (2555, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในสถานศึกษา : กรณีศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า แนวทางการประยุกต์ใช้ หลักพุทธธรรมในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา บุคลิกของผู้บริหารที่ควรยึดถือเป็น

แบบอย่างในการปฏิบัติคือ เป็นผู้มีคุณธรรมในการบริหารจัดการและยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยที่คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีจะส่งผลทำให้เป็นที่ยอมรับจากบุคลากรทุกฝ่าย ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพสูง ทำให้บุคลากรครูมีขวัญกำลังใจที่ดี และผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ สิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องการพบเห็นเกี่ยวกับการทำงานของบุคลากรภายในสถานศึกษา คือ บุคลากรมีศรัทธาในวิชาชีพตั้งใจสอน มีคุณธรรม มุ่งมั่น ทุ่มเท เสียสละ รักลูกศิษย์เหมือนลูกหลาน และปฏิบัติงานด้วยความเอาใจใส่ ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการ บริหารแบบมีส่วนร่วมว่าสามารถช่วยให้งานสำเร็จและบุคลากรมีความสุขในการทำงานแบบ “ร่วมคิด ร่วมทำร่วมปรับปรุงแก้ไขและร่วมภาคภูมิใจ” สิ่งที่ทำให้ผู้บริหารรู้สึกพอใจในการบริหารงาน ของตน คือ การยึดมั่นในคุณธรรม ให้การสนับสนุนบุคลากรและส่งเสริมการศึกษาของผู้เรียนและ จากคำกล่าวที่ว่าผู้บริหารที่ดีจำเป็นต้องมีคุณธรรมควบคู่กับการทำงาน พบว่า ผู้บริหารทุกท่านเห็น ด้วย และให้เหตุผลสนับสนุนว่า คุณธรรมเป็นหัวใจสำคัญในการบริหาร สามารถสร้างความศรัทธา และเป็นพื้นฐานที่ทำให้เกิดแห่งความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะ หากผู้บริหารมีคุณธรรมประกอบ กับการทำงานแล้วย่อมทำให้ครูมีสุขภาพจิตที่ดีและเกิดบรรยากาศในการทำงานอย่างมีความสุขอันจะ ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการเรียนการสอนให้ดีและมีคุณภาพต่อผู้เรียนในที่สุด

พูนสุข ภูสุข (2556, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของข้าราชการฝ่ายอัยการ สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของข้าราชการฝ่ายอัยการ สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมี ด้านฉันทะมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา ตามลำดับ และข้าราชการฝ่ายอัยการที่มีการศึกษา ที่ต่างกัน มีประสิทธิผลการบริหารงานตามหลัก อิทธิบาท 4 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนข้าราชการฝ่ายอัยการ สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีเพศ อายุ ตำแหน่ง ที่ต่างกัน มีประสิทธิผลการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ไม่แตกต่างกัน

นิพนธ์ โอภาษี (2557,บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบล ห้วยถั่วเหนือ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชน มีความคิดเห็นต่อ การบริหารงาน ตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การ บริหารส่วนตำบลห้วยถั่วเหนือ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อ การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยถั่วเหนือ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัย ส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็น ต่อการบริหารงาน ตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยถั่วเหนือ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ไม่แตกต่างกัน

ไพทูล ทุมมาวัต (2559, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอ ยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า การใช้หลักอิทธิบาท4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอ ยางตลาด จังหวัด

กาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีการใช้ หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดได้ดังนี้ด้านฉันทะด้านจิตตะด้านวิมังสา และด้านวิริยะตามลำดับและผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็กที่มีต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารในการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ที่มีเพศ และระดับการศึกษาต่างกัน พบว่ามีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงาน ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กโดยรวมไม่แตกต่างกันเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบรายด้านพบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก ไม่แตกต่างกัน ส่วนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ควรมีการมอบหมายงานให้ตรง กับความรู้ความสามารถเพื่อจะทำให้งานที่ได้รับมอบหมายเสร็จทันตามกำหนดเวลาและมี ประสิทธิภาพควรมีการให้รางวัลเพื่อเป็นแรงจูงใจในการบริหารงานให้บรรลุผลสำเร็จควรมี ความพยายามไม่ย่อท้อต่อการทำงานและมีสมาธิในการบริหารงานเพื่อไม่ก่อให้เกิดความ ผิดพลาดในการบริหารงานควรมีการประเมินผลการบริหารงานอย่างจริงจังและต่อเนื่องเพื่อให้การบริหารงานเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

สรุปได้ว่า จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอิทธิบาท 4 จะเห็นได้ว่าการทำงานให้ประสบความสำเร็จนั้น ต้องอาศัยกระบวนการหรือวิธีการต่าง ๆ มาผสมผสานกันเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ

ดังนั้น อิทธิบาท 4 อันได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ถือเป็นกลไกอันสำคัญที่ทำให้งานต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

บทที่ 3
วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาการใช้อิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์เด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาตามหัวข้อ ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 161 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ภายในอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซี่ และมอร์แกน (R.V. Krejcie and E.W.Morgan) ได้จำนวน 113 คน (ส่งศรี ชมพูวงศ์, 2550,หน้า 163)

3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก (Sampling With Replacement) ซึ่งได้เทียบบัญญัติไตรยางศ์ตามสัดส่วนของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ในแต่และแห่งจนได้ครบ 113 คน จากจำนวนทั้งหมด 161 คน ดังปรากฏตามตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

ครูผู้ดูแลเด็กสังกัด อบต.เทศบาล	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1. ครูผู้ดูแลเด็ก สังกัดเทศบาลตำบลหนองแปน	17	12
2. ครูผู้ดูแลเด็ก สังกัดทศบาลตำบลดงลิง	25	18
3. ครูผู้ดูแลเด็ก สังกัดเทศบาลตำบลกมลาไสย	23	16
4. ครูผู้ดูแลเด็ก สังกัดเทศบาลตำบลธัญญา	11	8
5. ครูผู้ดูแลเด็ก สังกัดเทศบาลตำบลหลักเมือง	12	8
6. ครูผู้ดูแลเด็ก องค์การบริหารส่วนตำบลเจ้าท่า	21	15
7. ครูผู้ดูแลเด็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลโคกสมบูรณ์	10	7
8. ครูผู้ดูแลเด็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลกมลาไสย	14	10
9. ครูผู้ดูแลเด็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม	16	11
10. ครูผู้ดูแลเด็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลธัญญา	12	8
รวม	**161**	**113**

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายปิด (Closed end) โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการใช้อิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นคำถามแบบปลายปิด (Closed end) ที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแบบของลิเคิร์ต จำนวน 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์กำหนดคะแนน 5 4 3 2 1 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้อิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตลอดจนแนวคิดและทฤษฎี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิด ตัวแปร ในการสร้างแบบสอบถาม และการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.4.1 ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการใช้อิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตลอดจนแนวคิดและทฤษฎีของการบริหาร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิด ตัวแปร และประเด็นต่าง ๆ ในการสร้างแบบสอบถาม

3.4.2 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อทำการตรวจสอบความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.4.3 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย

1) พระฟูตระกูล พุทฺธรกฺขิโต, ดร.
ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตการบริหารการศึกษา (ปร.ด.)
ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

2) ดร.จำปี โยธารินทร์
ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิม พระเกียรติกาฬสินธุ์
วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ผู้เชี่ยวชาญด้านถ้อยคำสำนวนและภาษา

3) นายมานพ บรรพชาติ
ตำแหน่งปัจจุบัน นักวิชาการศึกษา ชำนาญการ องค์การบริหารส่วนตำบลธัญญา อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์
วุฒิการศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
ผู้เชี่ยวชาญด้านระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยวตรงของเนื้อหา(Content Validity)และความถูกต้องของเครื่องมือแล้วนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา โดยกำหนดระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามเนื้อหา
0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามเนื้อหา

-1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่ตรงตามเนื้อหา

ถ้าดัชนี IOC คำนวนได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.60 ข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น ถ้าข้อคำถามใดมีค่าดัชนีต่ำกว่า 0.60 ข้อคำถามนั้นถูกตัดออกไป หรือต้องปรับปรุงใหม่แล้วนำใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อโดยใช้วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-Objective Congruence: IOC) ผลการตรวจสอบปรากฏว่า ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 (ภาคผนวก จ หน้า 72)

3.4.4 นำแบบสอบถามที่ได้ทำการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับ ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination Power) โดยใช้วิธี corrected Item – total correlation มีค่าระหว่าง 0.209 - 0.748 (ภาคผนวก ฉ หน้า 78) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α-Coefficient)ตามวิธีการ Cronbach **(ล้วน สายยศ ,2558**, หน้า 200) ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.823 (ภาคผนวก ฉ หน้า 79) ซึ่งค่าแอลฟา (Alpha) ที่ใช้ได้ควรมากกว่า 0.60

3.4.5 นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความคิดเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัยต่อไป

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.5.1 นำหนังสือแนะนำตัวและขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ ไปมอบให้นายกเทศมนตรี/นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ภายในอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง

3.5.2 นำแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างคือครู ผู้ดูแลเด็กที่ทำการสอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 113 คน ตอบแบบสอบถามด้วยตัวเอง

3.5.3 ใช้เวลาเก็บข้อมูลภายใน1 เดือน และได้รับแบบสอบถามกลับจำนวน113 ชุด ครบสมบูรณ์ 100 %

3.5.4 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้ มาวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่และร้อยละ(Percentage)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviations) ดังนี้

แบบมาตราส่วนประมาณ (Rating Scale)

ระดับ 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก

ระดับ 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยแล้วแปรความหมายคะแนน ซึ่งมีค่าคะแนน ดังนี้ (ยุทธ ไกยวรรณ์ ,2550, หน้า 100 – 102) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61- 3.40 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81- 2.60 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติ t – test และ F-test

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถาม และวิเคราะห์เชิงเนื้อหาในแต่ละด้านที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ในตอนที่ 3 ในการวิจัยครั้งนี้

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปดังนี้

3.7.1 สถิติพื้นฐาน

1) ร้อยละ (Percentage)

2) ค่าเฉลี่ย (Mean)

3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Diviation)

3.7.2 สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ

1) หาค่าเที่ยวตรงของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญและใช้ค่าดัชนี IOC (Index of Item Objective Congruence)

2) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (Apha Coeffient) ของ ครอนบาค (Cronbach)

3.7.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

1) ค่าสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบข้อมูล t-test ทดสอบสมมติฐานความแตกต่างของค่าเฉลี่ยตัวแปรที่ศึกษาของประชากร 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน

2) ค่าสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบข้อมูล F-test (One - way ANOVA) ทดสอบสมมติฐานความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่มขึ้นไป ใช้สูตรของเชฟเฟ่ (Scheffe's method)

บทที่ 4
การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเกิดประโยชน์ตามที่คาดหวัง ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้วิธีแจกแบบสอบถามจำนวน 113 ฉบับ ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ นำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางคอมพิวเตอร์และเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังจะกล่าวถึงตามลำดับดังนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปลความหมายของข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\overline{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

t แทน สถิติทดสอบที่ใช้พิจารณาความมีวินัยสำคัญตามการแจกแจงแบบ t (t-distrlbution)

SS แทน ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)

Df แทน ชั้นความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)

MS แทน ค่าเฉลี่ยผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Squares)

F แทน สถิติทดสอบที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญตามการแจกแจงแบบ f (F-distrlbution)

Sig. แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

* แทน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลาดับ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน นำเสนอรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยายทั้งในภาพรวม รายด้าน และรายข้อทั้ง 4 ด้าน คือ 1.ด้านฉันทะ 2. ด้านวิริยะ 3. ด้านจิตตะ 4. ด้านวิมังสา

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ที่มี เพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานต่างกัน โดยใช้สถิติ t – test และ F-test (One –Way ANOVA)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยการวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) นำเสนอในรูปแบบเขียนบรรยายเรียงความ

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังปรากฏตามตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	44	38.90
หญิง	69	61.10
2. อายุ		
20 – 30 ปี	77	68.20
31 – 40 ปี	26	23.00
41 ปี ขึ้นไป	10	8.80
3. ประสบการณ์การทำงาน		
1 - 5 ปี	76	68.20
6 - 10 ปี	22	28.30
11 ปี ขึ้นไป	15	3.50
รวม	**113**	**100.00**

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 69 คนคิดเป็นร้อยละ 61.10 และเป็นเพศชาย จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 38.90 มีอายุ ระหว่าง 20 – 30 ปี จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 68.20 รองลงมาคืออายุ 31 – 40 ปี มีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 23.00 และมีอายุ 41 ปี ขึ้นไป มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 8.80 มีประสบการณ์การทำงาน 1 - 5 ปี จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 68.20 รองลงมาคือ 6 - 10 ปี มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 28.30 และมีประสบการณ์การทำงาน 11 ปี ขึ้นไป จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50

ตอนที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของครูดูแลเด็ก ดังปรากฏตามตารางที่ 4.2-4.7

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้าน

n=113

ด้านที่	การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์	ระดับความคิดเห็น		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านฉันทะ(ความพอใจรักใคร่ในการบริหารงาน)	3.64	0.56	มาก
2	ด้านวิริยะ(ความเพียรพยายามในการบริหารงาน)	4.05	0.68	มาก
3	ด้านจิตตะ(การเอาใจฝักใฝ่ในการบริหารงาน)	4.14	0.58	มาก
4	ด้านวิมังสา(การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลในการบริหารงาน)	3.74	0.91	มาก
	รวม	**3.89**	**0.68**	**มาก**

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.89, S.D.= 0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านจิตตะ ($\overline{X}$ = 4.14, S.D.= 0.58) ด้านวิริยะ ($\overline{X}$ = 4.05, S.D.= 0.68) ด้านวิมังสา ($\overline{X}$ = 3.74, S.D.= 0.91) และด้านฉันทะ ($\overline{X}$ = 3.64, S.D.= 0.56) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่ในการบริหารงาน)

n=113

ข้อที่	ด้านฉันทะ	ระดับความคิดเห็น		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1	ผู้บริหารปฏิบัติงานด้วยความสมัครใจและมุ่งหวังในผลสำเร็จของงานเหนือสิ่งอื่นใด	3.63	0.57	มาก
2	ผู้บริหารมีความสุขและจริงจังกับงานที่ปฏิบัติอยู่เสมอแม้งานจะมีปัญหาอย่างมาก	3.65	0.54	มาก
3	ผู้บริหารพอใจที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มที่โดยไม่หวังผลตอบแทน	3.64	0.60	มาก
4	ผู้บริหารรักการบริการ และมีส่วนร่วมในการบริหารงานด้วยใจจริง	3.66	0.56	มาก
5	ผู้บริหารสมัครใจที่จะปฏิบัติงานอย่างสุดความสามารถแม้งานนั้นจะเหนือความสามารถ	3.62	0.54	มาก
	รวม	**3.64**	**0.56**	**มาก**

จากตาราง 4.3 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่ในการบริหารงาน) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.64, S.D.= 0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารรักการบริการ และมีส่วนร่วมในการบริหารงานด้วยใจจริง ($\overline{X}$ = 3.66, S.D.= 0.56) รองลงมา คือ ผู้บริหารมีความสุขและจริงจังกับงานที่ปฏิบัติอยู่เสมอแม้งานจะมีปัญหาอย่างมาก ($\overline{X}$ = 3.64, S.D.= 0.60) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสมัครใจที่จะปฏิบัติงานอย่างสุดความสามารถแม้งานนั้นจะเหนือความสามารถ ($\overline{X}$ = 3.62, S.D.= 0.54)

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายามในการบริหารงาน)

n=113

ข้อที่	ด้านวิริยะ	ระดับความคิดเห็น		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1	ผู้บริหารปฏิบัติงานได้สม่ำเสมอจนกว่างานจะสำเร็จโดยไม่คำนึงถึงความเหนื่อยยาก	4.23	0.42	มากที่สุด
2	ผู้บริหารปฏิบัติงานทันทีที่ได้รับมอบหมาย ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และไม่ละทิ้งงาน	4.03	0.71	มาก
3	ผู้บริหารปฏิบัติงานด้วยความเพียรแม้งานนั้นจะมีอุปสรรคและต้องใช้ระยะเวลายาวนาน	4.00	0.75	มาก
4	ผู้บริหารบากบั่น ไม่เกียจคร้าน ต่อการบริหารงานโดยยึดหลักความสำเร็จของงานเป็นที่ตั้ง	4.01	0.77	มาก
5	ผู้บริหารขยัน อดทน และตั้งใจฝึกฝนเพื่อพัฒนาทักษะฝีมือให้เกิดความชำนาญ	4.02	0.76	มาก
	รวม	**4.05**	**0.68**	**มาก**

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายามในการบริหารงาน) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.05, S.D.= 0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และระดับมาก 4 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารปฏิบัติงานได้สม่ำเสมอจนกว่างานจะสำเร็จโดยไม่คำนึงถึงความเหนื่อยยาก ($\overline{X}$ = 4.23, S.D.= 0.42) รองลงมา คือ ผู้บริหารปฏิบัติงานทันทีที่ได้รับมอบหมาย ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และไม่ละทิ้งงาน ($\overline{X}$ = 4.03, S.D.= 0.71) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารปฏิบัติงานด้วยความเพียรแม้งานนั้นจะมีอุปสรรคและต้องใช้ระยะเวลายาวนาน ($\overline{X}$ = 4.00, S.D.= 0.75)

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่ในการบริหารงาน)

n=113

ข้อที่	ด้านจิตตะ	ระดับความคิดเห็น		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1	ผู้บริหารรับรู้ และรับผิดชอบในงานอย่างเต็มที่ แม้งานจะมีอุปสรรค	3.99	0.74	มาก
2	ผู้บริหารเอาใจใส่ในงานและเพื่อนร่วมงาน เมื่อพบปัญหา ก็พร้อมที่จะแก้ไข	4.13	0.63	มาก
3	ผู้บริหารตั้งมั่นและตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย	4.19	0.53	มาก
4	ผู้บริหารจิตใจอ่อนโยนสามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จได้โดยไม่ใช้ความรุนแรงและไม่เกิดความขัดแย้ง	4.17	0.55	มาก
5	ผู้บริหารจดจ่อกับงานที่ปฏิบัติ โดยคำนึงถึงความสำเร็จของงานมากกว่าปริมาณงาน	4.24	0.43	มากที่สุด
	รวม	**4.14**	**0.58**	**มาก**

ตารางที่ 4.5 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านจิตตะ(การเอาใจฝักใฝ่ในการบริหารงาน) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.14, S.D.= 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และระดับมาก 4 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารจดจ่อกับงานที่ปฏิบัติ โดยคำนึงถึงความสำเร็จของงานมากกว่าปริมาณงาน ($\overline{X}$ = 4.24, S.D.= 0.43) รองลงมา คือ ผู้บริหารตั้งมั่นและตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ($\overline{X}$ = 4.19, S.D.= 0.53) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารรับรู้ และรับผิดชอบในงานอย่างเต็มที่ แม้งานจะมีอุปสรรค ($\overline{X}$ = 3.99, S.D.= 0.74)

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิมังสา(การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลในการบริหารงาน)

n=113

ข้อที่	ด้านวิมังสา	ระดับความคิดเห็น		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1	ผู้บริหารซักซ้อม ทดลอง และทำความเข้าใจเนื้องานก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ	4.24	0.43	มากที่สุด
2	ผู้บริหารค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อ เพิ่มพูนความสามารถในการบริหารงาน	3.85	0.94	มาก
3	ผู้บริหารตรวจสอบ/ทดสอบคุณภาพและประสิทธิภาพของผลงานที่ได้รับ	3.58	1.03	มาก
4	ศึกษาไตร่ตรองระบบงานเพื่อให้เกิดกระบวนการทางานที่มีประสิทธิภาพ	3.54	1.08	มาก
5	พิจารณาแผนการบริหารงานเพื่อสร้างระบบและขั้นตอนที่ชัดเจน	3.53	1.07	มาก
	รวม	**3.74**	**0.91**	**มาก**

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิมังสา(การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลในการบริหารงาน)โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.74, S.D.= 0.91) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และระดับมาก 4 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารซักซ้อม ทดลอง และทำความเข้าใจเนื้องานก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ ($\overline{X}$ = 4.24, S.D.= 0.43) รองลงมา ผู้บริหารค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อ เพิ่มพูนความสามารถในการบริหารงาน ($\overline{X}$ = 3.85, S.D.= 0.94) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ พิจารณาแผนการบริหารงานเพื่อสร้างระบบและขั้นตอนที่ชัดเจน ($\overline{X}$ = 3.53, S.D.= 1.07)

ตอนที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ที่มี เพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานต่างกัน โดยใช้สถิติ t – test และ F-test (One –Way ANOVA) ดังทดสอบสมมติฐานตารางที่ 4.7-4.36

สมมติฐานข้อที่ 1 ครูผู้ดูแลเด็กที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวม จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	44	3.94	0.70	มาก
หญิง	69	3.85	0.65	มาก
รวม	**113**	**3.89**	**0.68**	**มาก**

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ของเพศชายและเพศหญิง โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.8 แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวม จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	t	Sig.
ชาย	44	3.94	0.70	1.712	0.082
หญิง	69	3.85	0.65		
รวม	**113**	**3.89**	**0.68**		

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ด้านฉันทะ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	44	3.66	0.57	มาก
หญิง	69	3.60	0.54	มาก
รวม	**113**	**3.64**	**0.56**	**มาก**

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านฉันทะ ของเพศชายและเพศหญิงโดยรวม อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.10 แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านฉันทะ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	t	Sig.
ชาย	44	3.66	0.57	0. 232	0.816
หญิง	69	3.60	0.54		
รวม	**113**	**3.64**	**0.56**		

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านฉันทะ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิริยะ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	44	4.13	0.79	มาก
หญิง	69	4.00	0.61	มาก
รวม	**113**	**4.05**	**0.68**	**มาก**

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็ก มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิริยะ ของเพศชายและเพศหญิง โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.12 แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ด้านวิริยะ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	t	Sig.
ชาย	44	4.13	0.79	1.720	0.082
หญิง	69	4.00	0.61		
รวม	**113**	**4.05**	**0.68**		

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิริยะ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.13 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านจิตตะ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	44	4.20	0.56	มาก
หญิง	69	4.11	0.60	มาก
รวม	**113**	**4.14**	**0.58**	**มาก**

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็ก มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านจิตตะ ของเพศชายและเพศหญิง โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.14 แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ด้านจิตตะ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	t	Sig.
ชาย	44	4.20	0.56	1.705	0.096
หญิง	69	4.11	0.60		
รวม	**113**	**4.14**	**0.58**		

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านจิตตะ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.15 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิมังสา จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	44	3.80	0.87	มาก
หญิง	69	3.72	0.95	มาก
รวม	**113**	**3.74**	**0.91**	**มาก**

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิมังสา ของเพศชายและเพศหญิง โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.16 แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิมังสา จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	t	Sig.
ชาย	44	3.80	0.87	0.097	0.368
หญิง	69	3.72	0.95		
รวม	**113**	**3.74**	**0.91**		

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิมังสา ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 2 ครูผู้ดูแลเด็กที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.17 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวม จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
20 – 30 ปี	77	3.90	0.69	มาก
31 – 40 ปี	26	3.86	0.68	มาก
41 ปีขึ้นไป	10	3.86	0.68	มาก
รวม	**113**	**3.89**	**0.68**	**มาก**

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามอายุ โดยรวม อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.18 แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์โดยรวม จำแนกตามอายุ

อายุ	SS	Df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.03	2	0.02	0.33	0.71
ภายในกลุ่ม	6.54	110	0.06		

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.19 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านฉันทะ จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
20 – 30 ปี	77	3.63	0.53	มาก
31 – 40 ปี	26	3.49	0.58	มาก
41 ปีขึ้นไป	10	3.74	0.55	มาก
รวม	**113**	**3.64**	**0.56**	**มาก**

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กมีที่อายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามอายุและโดยรวม ด้านฉันทะ อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.20 แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ด้านฉันทะ จำแนกตามอายุ

อายุ	SS	Df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.57	2	0.28	1.49	0.22
ภายในกลุ่ม	21.09	110	0.19		

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านฉันทะ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.21 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิริยะ จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
20 – 30 ปี	77	4.04	0.66	มาก
31 – 40 ปี	26	4.10	0.68	มาก
41 ปีขึ้นไป	10	3.98	0.70	มาก
รวม	**113**	**4.05**	**0.68**	**มาก**

จากตารางที่ 4.21 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กมีที่อายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามอายุและโดยรวม ด้านวิริยะ อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.22 แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ด้านวิริยะ จำแนกตามอายุ

อายุ	SS	Df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.13	2	0.06	0.39	0.67
ภายในกลุ่ม	18.90	110	0.17		

จากตารางที่ 4.22 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิริยะ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.23 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านจิตตะ จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
20 – 30 ปี	77	4.15	0.59	มาก
31 – 40 ปี	26	4.16	0.59	มาก
41 ปีขึ้นไป	10	4.08	0.56	มาก
รวม	**113**	**4.14**	**0.58**	**มาก**

จากตารางที่ 4.23 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กมีที่อายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามอายุและโดยรวม ด้านจิตะ อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.24 แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ด้านจิตตะ จำแนกตามอายุ

อายุ	SS	Df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.05	2	0.02	0.36	0.69
ภายในกลุ่ม	8.80	110	0.08		

จากตารางที่ 4.24 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านจิตตะ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.25 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิมังสา จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
20 – 30 ปี	77	3.78	0.94	มาก
31 – 40 ปี	26	3.69	0.92	มาก
41 ปีขึ้นไป	10	3.64	0.90	มาก
รวม	**113**	**3.74**	**0.91**	**มาก**

จากตารางที่ 4.25 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กมีที่อายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามอายุและโดยรวม ด้านวิมังสา อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.26 แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ด้านวิมังสา จำแนกตามอายุ

อายุ	SS	Df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.31	2	0.15	0.80	0.45
ภายในกลุ่ม	21.46	110	0.19		

จากตารางที่ 4.26 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิมังสา ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ครูผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.27 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์โดยรวม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ประสบการณ์การทำงาน	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1 - 5 ปี	76	3.88	0.74	มาก
6 - 10 ปี	22	3.90	0.68	มาก
11 ปีขึ้นไป	15	3.86	0.63	มาก
รวม	**113**	**3.89**	**0.68**	**มาก**

จากตารางที่ 4.27 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นต่อการใช้อิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามประสบการณ์การทำงานโดยรวม อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.28 แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ประสบการณ์การทำงาน	SS	Df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.31	2	0.15	0.80	0.45
ภายในกลุ่ม	21.46	110	0.19		

จากตารางที่ 4.28 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันโดยรวม มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.29 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านฉันทะ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ประสบการณ์การทำงาน	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1 - 5 ปี	76	3.62	0.56	มาก
6 - 10 ปี	22	3.56	0.52	มาก
10 ปีขึ้นไป	15	3.65	0.59	มาก
รวม	**113**	**3.64**	**0.56**	**มาก**

จากตารางที่ 4.29 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามประสบการณ์การทำงานและโดยรวม ด้านฉันทะ อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.30 แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านฉันทะ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ประสบการณ์การทำงาน	SS	Df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.08	2	0.04	0.20	0.81
ภายในกลุ่ม	21.58	110	0.19		

จากตารางที่ 4.30 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านฉันทะ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.31 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิริยะ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ประสบการณ์การทำงาน	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1 - 5 ปี	76	4.08	0.71	มาก
6 - 10 ปี	22	4.05	0.66	มาก
11 ปีขึ้นไป	15	4.03	0.62	มาก
รวม	**113**	**4.05**	**0.68**	**มาก**

จากตารางที่ 4.31 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามประสบการณ์การทำงานและโดยรวม ด้านวิริยะ อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.32 แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิริยะ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ประสบการณ์การทำงาน	SS	Df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.41	2	0.02	0.253	0.77
ภายในกลุ่ม	8.82	110	0.08		

จากตารางที่ 4.32 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านวิริยะ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.33 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านจิตตะ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ประสบการณ์การทำงาน	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1 - 5 ปี	76	4.18	0.59	มาก
6 - 10 ปี	22	4.15	0.60	มาก
11 ปีขึ้นไป	15	4.05	0.55	มาก
รวม	**113**	**4.14**	**0.58**	**มาก**

จากตารางที่ 4.33 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามประสบการณ์การทำงานและโดยรวม ด้านจิตตะ อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.34 แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านจิตตะ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ประสบการณ์การทำงาน	SS	Df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.04	2	0.02	0.25	0.77
ภายในกลุ่ม	8.82	110	0.08		

จากตารางที่ 4.34 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านจิตตะ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.35 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิมังสา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ประสบการณ์การทำงาน	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1 - 5 ปี	76	3.73	0.94	มาก
6 - 10 ปี	22	3.78	0.92	มาก
11 ปีขึ้นไป	15	3.80	0.86	มาก
รวม	**113**	**3.74**	**0.91**	**มาก**

จากตารางที่ 4.35 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามประสบการณ์การทำงานและโดยรวม ด้านวิมังสา อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.36 แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิมังสา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ประสบการณ์การทำงาน	SS	Df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.07	2	0.036	0.181	0.83
ภายในกลุ่ม	21.71	110	0.197		

จากตารางที่ 4.36 พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิมังสา ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

4.1 ด้านฉันทะ

ครูผู้ดูแลเด็กได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านฉันทะ คือ ควรมีใจรักในการวางแผนการดำเนินงานต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรบริการชุมชนด้วยความเต็มใจ

4.2 ด้านวิริยะ

ครูผู้ดูแลเด็กได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิริยะ คือ ควรพยายามหาวิธีการทำงานและอำนวยความสะดวกแก่บุคลากรด้วยความเต็มใจ วิริยะอุตสาหะ

4.3 ด้านจิตตะ

ครูผู้ดูแลเด็กได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านจิตตะ คือ ควรเอาใจใส่ตรวจสอบการทำงานของบุคลากร และประชุมพัฒนาการทำงานอยู่เสมอ

4.4 ด้านวิมังสา

ครูผู้ดูแลเด็กได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิมังสา คือ ควรศึกษาอบรมหาความรู้เกี่ยวกับภาระหน้าที่งาน ควรคิดไตร่ตรองหาแนวทางการพัฒนางานของตนเอง

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์เด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 3 ประการ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็ก 2) เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็กจำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็ก ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้ดูแลเด็กที่ทำการสอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้นจำนวน 161 คนนำมาเทียบตามตารางสำเร็จรูปเครซี่ และมอร์แกน (R.V. Krejcie and E.W.Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 113 คน ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับหลักการใช้อิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นคำถามแบบปลายปิด (Closed end) ที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแบบของลิเคิร์ต จำนวน 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการใช้อิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ(Percentage) ค่าเฉลี่ย(Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Diviation) ใช้ t-test และ F-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้องมูลจากการวิจัยเรื่องการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์เด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ สรุปได้ดังนี้

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 69 คนคิดเป็นร้อยละ 61.10 และเป็นเพศชาย จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 38.90 มีอายุ ระหว่าง 20 – 30 ปี จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 68.20 รองลงมาคืออายุ 31 – 40 ปี มีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 23.00 และมีอายุ 41 ปี ขึ้นไป มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 8.80 มีประสบการณ์การทำงาน 1 - 5 ปี จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 68.20 รองลงมาคือ 6 - 10 ปี มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 28.30 และมีประสบการณ์การทำงาน 11 ปี ขึ้นไป จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50

5.1.2 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์เด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านจิตตะ ด้านวิริยะ ด้านวิมังสา และด้านฉันทะ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1. ด้านฉันทะ พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่ในการบริหารงาน) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารรักการบริการ และมีส่วนร่วมในการบริหารงานด้วยใจจริง รองลงมา คือ ผู้บริหารมีความสุขและจริงจังกับงานที่ปฏิบัติอยู่เสมอแม้งานจะมีปัญหาอย่างมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสมัครใจที่จะปฏิบัติงานอย่างสุดความสามารถแม้งานนั้นจะเหนือความสามารถ

2. ด้านวิริยะ พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายามในการบริหารงาน) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และระดับมาก 4 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารปฏิบัติงานได้สม่ำเสมอจนกว่างานจะสำเร็จโดยไม่คำนึงถึงความเหนื่อยยาก รองลงมา คือ ผู้บริหารปฏิบัติงานทันทีที่ได้รับมอบหมาย ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และไม่ละทิ้งงาน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารปฏิบัติงานด้วยความเพียรแม้งานนั้นจะมีอุปสรรคและต้องใช้ระยะเวลายาวนาน

3. ด้านจิตตะ พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านจิตตะ(การเอาใจฝักใฝ่ในการบริหารงาน) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด

1 ข้อ และระดับมาก 4 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารจดจ่อกับงานที่ปฏิบัติ โดยคำนึงถึงความสำเร็จของงานมากกว่าปริมาณงาน รองลงมา คือ ผู้บริหารตั้งมั่นและตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารรับรู้ และรับผิดชอบในงานอย่างเต็มที่ แม้งานจะมีอุปสรรค

4. ด้านวิมังสา พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิมังสา(การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลในการบริหารงาน) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และระดับมาก 4 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารซักซ้อมทดลอง และทำความเข้าใจเนื้องานก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ รองลงมา ผู้บริหารค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อ เพิ่มพูนความสามารถในการบริหารงาน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ พิจารณาแผนการบริหารงานเพื่อสร้างระบบและขั้นตอนที่ชัดเจน

5.1.3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์เด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตาม เพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน

1. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์เด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศ พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา ไม่แตกต่างกัน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์เด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามอายุ พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา ไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์เด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยรวมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา ไม่แตกต่างกัน

5.1.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์เด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

1. ด้านฉันทะ

ครูผู้ดูแลเด็กได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านฉันทะ คือ ควรมีใจรักในการวางแผนการดำเนินงานต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรบริการชุมชนด้วยความเต็มใจ

2. ด้านวิริยะ

ครูผู้ดูแลเด็กได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิริยะ คือ ควรพยายามหาวิธีการทำงานและอำนวยความสะดวกแก่บุคลากรด้วยความเต็มใจ วิริยะอุตสาหะ

3. ด้านจิตตะ

ครูผู้ดูแลเด็กได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านจิตตะ คือ ควรเอาใจใส่ตรวจสอบการทำงานของบุคลากร และประชุมพัฒนาการทำงานอยู่เสมอ

4. ด้านวิมังสา

ครูผู้ดูแลเด็กได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิมังสา คือ ควรศึกษาอบรมหาความรู้เกี่ยวกับภาระหน้าที่งาน ควรคิดไตร่ตรองหาแนวทางการพัฒนางานของตนเอง

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์เด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า

5.2.1 การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์เด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

1. ด้านฉันทะ พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ภายในอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านฉันทะโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความสมัครใจและมุ่งหวังในผลสำเร็จของงานเหนือสิ่งอื่นใด มีความสุขและจริงจังกับงานที่ปฏิบัติอยู่เสมอแม้งานจะมีปัญหาอย่างมาก ผู้บริหารพอใจที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มที่โดยไม่หวังผลตอบแทน รักการบริการ และมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานด้วยใจจริง สมัครใจที่จะปฏิบัติงานอย่างสุดความสามารถแม้งานนั้นจะเหนือความสามารถ ซึ่งสอดคล้องกับ **แสงอรุณ โปร่งธุระ** (2539, หน้า 228–229) ได้กล่าว การทำสิ่งใดนั้นต้องมีฉันทะ คือมีใจรัก พอใจจะทำสิ่งนั้น ทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจการหรืองานที่ทำ มิใช่สักว่าทำพอให้เสร็จหรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผลกำไรดังนั้นจะเห็นได้ว่า ฉันทะ หมายถึง ความพึงพอใจ ความรัก ความชอบ ความสนใจในหน้าที่การงาน รักองค์การโดยแสดงออกเมื่อได้ทำงานไม่ว่าจะเป็นงานที่มีความยากลำบากแค่ไหนก็มีความรักที่จะกระทำอย่างเต็มความสามารถให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งได้ค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารรักการบริการและมีส่วนร่วมในการบริหารงานด้วยใจจริง ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าผู้บริหารมีสมรรถนะทางการบริหาร รักงานบริการชุมชน และประสานให้ชุมชนเขตบริการมาร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนต่อไป จึงทำให้ครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ **พระจันทะมูน นารถปญโญ** (2552, หน้า 19) ได้ให้ความหมายของ ฉันทะ คือ ความรัก ความชอบ

ความพอใจ ความสนใจในสิ่งที่กระทำหรือหมายถึงการมี ความรักและความรับผิดชอบต่องาน ต่อหน้าที่ของตน กล่าวคือ ต้องมาทำงานให้ตรงต่อเวลาอย่าง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งได้ค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารสมัครใจที่จะปฏิบัติงานอย่างสุดความสามารถแม้งานนั้นจะเหนือความสามารถ ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ผู้บริหารมีความเต็มใจที่ปฏิบัติงานอย่างสุดความสามารถของตนเอง และงานผู้บริหารได้ปฏิบัติแล้ว ขาดการปรึกษากับผู้มีความรู้ความสามารถจึงทำให้งานออกมาไม่ดีเท่าที่ควร จึงทำให้ครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ **วิทย์ วิศทเวทย์ และ เสถียรพงษ์ วรรณปก (2544, หน้า 89)** กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของ อิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ คือ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น วิริยะ คือ ความเพียรหมั่นประกอบสิ่งนั้น จิตตะ คือ ความเอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้น วิมังสา คือ การหมั่นตริตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น

2. ด้านวิริยะ ครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ภายในอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิริยะโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าผู้บริหารปฏิบัติงานได้สม่ำเสมอจนกว่างานจะสำเร็จโดยไม่คำนึงถึงความเหนื่อยยาก ผู้บริหารปฏิบัติงานทันทีที่ได้รับมอบหมาย ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และไม่ละทิ้งงาน ปฏิบัติงานด้วยความเพียรแม้งานนั้นจะมีอุปสรรคและต้องใช้ระยะเวลายาวนาน ผู้บริหารบากบั่น ไม่เกียจคร้าน ต่อการปฏิบัติงานโดยยึดหลักความสำเร็จของงานเป็นที่ตั้ง ขยัน อดทน และตั้งใจฝึกฝนเพื่อพัฒนาทักษะฝีมือให้เกิดความชำนาญ ซึ่งสอดคล้องกับ **พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต)** (2542,หน้า842–844) ที่ได้กล่าวว่า ความอาจหาญ แกล้วกล้า บากบั่น ก้าวไป ใจสู้ ไม่ย่อท้อไม่ หวั่น กลัวต่ออุปสรรคและยากลำบาก เมื่อคนรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าควรแก่การบรรลุถึง ถ้าวิริยะเกิดขึ้นแก่เขาแล้ว แม้ได้ยินว่าจุดหมายนั้นจะลุถึงได้ยากนัก มีอุปสรรคมาก หรืออาจใช้เวลาเท่านั้นปีเท่านี้เดินเขาก็ไม่ท้อถอย กลับเห็นเป็นสิ่งท้าทายที่เขาเอาชนะให้ได้ทาให้สำเร็จ

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งได้ค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้บริหารปฏิบัติงานได้สม่ำเสมอจนกว่างานจะสำเร็จโดยไม่คำนึงถึงความเหนื่อยยาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ผู้บริหารปฏิบัติงานได้สม่ำเสมอโดยไม่คำนึงถึงความเหนื่อยยากลำบาก อุทิศเพื่องานโรงเรียน จึงทำให้ครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม พ.ศ.2546** ได้อธิบายถึง วิริยะ (ความเพียร) คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ท้อถอย

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งได้ค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารปฏิบัติงานด้วยความเพียรแม้งานนั้นจะมีอุปสรรคและต้องใช้ระยะเวลายาวนาน ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ผู้บริหารปฏิบัติงานด้วยความเพียร แม้งานนั้นจะมีอุปสรรคและต้องใช้ระยะเวลายาวนาน ขาดการปรึกษากับท่านผู้รู้ ขาดการติดตามตรวจสอบงานเป็นระยะ จึงทำให้งานมีอุปสรรค ต้องใช้เวลาการทำงานมากต้องแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น จึงทำให้ครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ **พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต)(2542, หน้า 842 - 844)** ได้กล่าวถึง วิริยะ แปลว่า ความเพียรพยามในการบริหารงาน ได้แก่ แกล้วกล้า บากบั่น ใจสู้ ไม่ย่อท้อไม่หวั่นกลัว ต่ออุปสรรคและความยากลำบาก เมื่อคนรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าควรแก่การบรรลุถึง ถ้าวิริยะเกิดขึ้นแก่เขา แล้ว แม้ได้ยินว่า

จุดหมายนั้นจะลุถึงได้ยากนัก มีอุปสรรคมาก หรืออาจใช้เวลายาวนานเท่าไรก็ไม่ท้อถอย กลับเห็นเป็นสิ่งท้าทายที่จะเอาชนะให้ได้ทำให้สำเร็จ คนที่มีความเพียรพยายามเท่ากับมีแรงหนุน เวลาทำสิ่งใดก็ตาม จิตใจจะแน่วแน่มั่นคงต่อจุดหมาย สมาธิก็เกิดขึ้นได้ เรียกว่าเป็นวิริยะสมาธิ พร้อมทั้งมีปธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์เข้าประกอบคู่ไปด้วยกัน

3. ด้านจิตตะ ครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ภายในอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านจิตตะโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทุกข้อ เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าผู้บริหารรับรู้ และรับผิดชอบในงานอย่างเต็มที่ แม้งานจะมีอุปสรรค ผู้บริหารเอาใจใส่ในงานและเพื่อนร่วมงาน เมื่อพบปัญหาก็พร้อมที่จะแก้ไข ตั้งมั่นและตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย มีจิตใจอ่อนโยนสามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จได้โดยไม่ใช้ความรุนแรงและไม่เกิดความขัดแย้ง จดจ่อกับงานที่ปฏิบัติ โดยคำนึงถึงความสำเร็จของงานมากกว่าปริมาณงาน ซึ่งสอดคล้องกับ **แสงอรุณ โปร่งธุระ (2539,หน้า 228-229)** ได้กล่าวว่า อิทธิบาท หมายถึง หลักธรรมที่ นำไปสู่ความสำเร็จแห่ง กิจการนั้น ๆ จิตตะ เอาจิตฝักใฝ่ คือตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด ไม่ปล่อยใจให้ ฟุ้งซ่าน เลื่อนลอย ใช้ความคิดในเรื่องนั้นบ่อย ๆ เสมอ ๆ

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งได้ค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้บริหารจดจ่อกับงานที่ปฏิบัติ โดยคำนึงถึงความสำเร็จของงานมากกว่าปริมาณงาน ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ผู้บริหารทำงานโดยคำนึงถึงความสำเร็จของงานมากกว่าปริมาณงาน จึงทำให้ครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ **พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2542, หน้า 842 - 844)** ได้กล่าวถึง วิริยะ แปลว่า ความเพียรพยามในการบริหารงาน ได้แก่ แกล้วกล้า บากบั่น ใจสู้ ไม่ย่อท้อไม่หวั่นกลัว ต่ออุปสรรคและความยากลำบาก เมื่อคนรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าควรแก่การบรรลุถึง ถ้าวิริยะเกิดขึ้นแก่เขา แล้ว แม้ได้ยินว่าจุดหมายนั้นจะลุถึงได้ยากนัก มีอุปสรรคมาก หรืออาจใช้เวลายาวนานเท่าไรก็ไม่ท้อถอย กลับเห็นเป็นสิ่งท้าทายที่จะเอาชนะให้ได้ทำให้สำเร็จ คนที่มีความเพียรพยายามเท่ากับมีแรงหนุน เวลาทำสิ่งใดก็ตาม จิตใจจะแน่วแน่มั่นคงต่อจุดหมาย สมาธิก็เกิดขึ้นได้ เรียกว่าเป็นวิริยะสมาธิ พร้อมทั้งมีปธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์เข้าประกอบคู่ไปด้วยกัน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งได้ค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารรับรู้ และรับผิดชอบในงานอย่างเต็มที่ แม้งานจะมีอุปสรรค ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ผู้บริหารมีรับรู้ และรับผิดชอบในงานอย่างเต็มที่ แม้งานจะมีอุปสรรค จึงทำให้ครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ **พิทูร มลิวัลย์ (2540, หน้า 18 - 20)** ได้กล่าวไว้ว่า จิตตะ ความเอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้น ไม่วางธุระ คือ เมื่อทำสิ่งใดทาด้วยความรู้จัก ไตร่ตรอง ทำด้วยปัญญา รู้จักพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจหาสาเหตุด้วยความรอบคอบ (เข้าถึง)

4. ด้านวิมังสา ครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ภายในอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ด้านวิมังสาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทุกข้อ เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า ผู้บริหารซักซ้อม ทดลอง และทำความเข้าใจเนื้องานก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ ผู้บริหารค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อ เพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารซักซ้อม ทดลอง และทำ

ความเข้าใจเนื้องานก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ ศึกษาไตร่ตรองระบบงานเพื่อให้เกิดกระบวนการทา งานที่มีประสิทธิภาพพิจารณาแผนการปฏิบัติงานเพื่อสร้างระบบและขั้นตอนที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ **พิทูร มลิวัลย์ (2540,หน้า 18-20) กล่าวว่า** วิมังสา คือ รู้จักพิจารณา ใคร่ครวญ (ทำไมเราถึงตัดสินใจพลาด ขณะที่คู่แข่งตัดสินใจได้ถูก) ต้องรู้จักวิเคราะห์ ใคร่ครวญ ปรับปรุง แก้ไข พัฒนา งานด้านบริหาร และพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถ เพิ่มมากขึ้น เช่น การพัฒนา การพูดต่อหน้าที่ชุมชน การเจรจา การพัฒนาบุคลิกภาพ มนุษย์สัมพันธ์ ฯลฯ การที่ผู้บริหารรู้จักพิจารณา ใคร่ครวญ วิเคราะห์ มักจะทำให้การตัดสินใจได้ถูกต้องมากกว่าผิด มีการใช้ข้อผิดพลาดมาแก้ไขได้ในอนาคต

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งได้ค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้บริหารซักซ้อม ทดลอง และทำความเข้าใจเนื้องานก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ผู้บริหารมีการซักซ้อม ทดลอง และทำความเข้าใจเนื้องานก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ เพื่อมาขยายผล แนะนำให้บุคลากรของโรงเรียนให้เข้าใจ จึงทำให้ครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ **พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2542, หน้า 842 - 844)** ได้กล่าวถึง วิมังสา แปลว่า การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลในการบริหารงาน ได้แก่ ความสอบสวนไตร่ตรอง ได้แก่ การใช้ปัญญาพิจารณาหมั่นใคร่ครวญ ตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อบกพร่องหรือขัดข้องในกิจที่ทำ รู้จัก ทดลองและคิดค้นหาทางแก้ไขปรับปรุง ข้อนี้เป็นการใช้ปัญญาชักนาสมาธิ ซึ่งจะเห็นได้ไม่ยากคนมี วิมังสาเป็นพวกชอบคิด ค้นหาเหตุผล ชอบสอบสวนทดลอง เมื่อทำอะไร ก็คิดพิจารณาทดสอบไป เช่นคิดว่าผลนี้เกิดจากสาเหตุอะไร ทำไมจึงเป็นอย่างนี้ ผลคราวนี้เกิดจากปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบ เหล่านี้เท่านั้น ลองเปลี่ยนองค์ประกอบนั้นแล้ว ไม่เกิดผลอย่างที่คาดหมาย เป็นเพราะอะไร จะแก้ไขที่ จุดไหน ฯลฯ เป็นเหตุให้จิตแน่วแน่แล่นดิ่งไปกับเรื่องที่พิจารณา ไม่ฟุ้งซ่านไม่วอกแวก และมีกำลัง เรียกว่าวิมังสาสมาธิ ซึ่งจะมีปธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์เกิดมาด้วย เช่นเดียวกับสมาธิข้อ อื่น ๆ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งได้ค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ พิจารณาแผนการบริหารงานเพื่อสร้างระบบและขั้นตอนที่ชัดเจน ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ผู้บริหารได้พิจารณาแผนการบริหารงานเพื่อสร้างระบบ ขั้นตอนที่ชัดเจน และงานผู้บริหารได้ปฏิบัติแล้ว ขาดการปรึกษากับผู้มีความรู้ความสามารถ จึงทำให้งานออกมาไม่ดีเท่าที่ควร จึงทำให้ครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ **วิเชียร ชาบุตรบุณฑริก (2535, หน้า 126)** กล่าวไว้ว่า วิมังสา คือ การใช้ปัญญาพิจารณาตรวจสอบ ข้อดี ข้อเสีย ข้อบกพร่อง ตลอดจนปัญหา อุปสรรคและวิธีแก้ไขอย่างมีเหตุผลว่า ผลที่ปรากฏนั้นมีสาเหตุมาจากอะไร

5.2.2 ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากแสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มี เพศ อายุ และประสบการณ์ทำงานต่างกันสามารถนามาอภิปรายได้ดังนี้

1. เพศ ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ไพทูล ทุมมาวัต** (2559, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง

การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอ ยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็กที่มีต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารในการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศ และประสบการณ์การทำงานต่างกัน พบว่า มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงาน ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็ก โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

2. อายุ ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์โดยรวมไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **กัญกว์ฬาภรณ์ กลิ่นนิ่มนวล** (2553) ได้ศึกษาเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ตำแหน่ง และรายได้ต่างกัน มีทัศนะต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

3. ประสบการณ์การทำงาน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ไพทูล ทุมมาวัต** (2559, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอ ยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็กที่มีต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารในการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศ และประสบการณ์การทำงานต่างกันพบว่ามีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงาน ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็ก โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

จากผลการวิจัยเรื่อง การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ครูผู้ดูแลเด็กได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ คือ ควรมีใจรักในการวางแผนการดำเนินงานต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรบริการชุมชนด้วยความเต็มใจ ควรพยายามหาวิธีการทำงานและอำนวยความสะดวกแก่บุคลากรด้วยความเต็มใจ วิริยะอุตสาหะ ควรเอาใจใส่ ตรวจสอบการทำงานของบุคลากร และประชุมพัฒนาการทำงานอยู่เสมอ ควรศึกษาอบรมหาความรู้เกี่ยวกับภาระหน้าที่งาน ควรคิดไตร่ตรองหาแนวทางการพัฒนางานของตนเอง

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลลัพธ์ที่เกิดจากการใช้หลักอิทธิบาท 4ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

2. ควรศึกษาเรื่องการใช้หลักธรรมข้ออื่น ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

3. ควรศึกษาการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอใกล้เคียงในจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อนำมาเปรียบเทียบผลที่เกิดจากการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาพุทธมาใช้

บรรณานุกรม

1. หนังสือทั่วไป

1.1 หนังสือทั่วไป

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *หลักสูตรและการศึกษาปฐมวัย.* กรุงเทพมหานคร : ครุสภาลาดพร้าว.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2545), *มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.* กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2525). *หลักการบริหารการศึกษา.* กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอส.เอ็ม.เอ็ม. จำกัด.

นิพนธ์ กินาวงศ์. (2523). *หลักการเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนและการนิเทศการศึกษา.* กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *วิธีการสร้างสถิติสำหรับการวิจัย.* กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น

บุญมี แท่นแก้ว, (2539). *จริยศาสตร์.* กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ปิ่น มุทุกันต์. (2539). *แนวสอนธรรมะตามหลักสูตรนักธรรมตรี*, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน. (2544). *จิตวิทยาบริหารงานบุคคล.* กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพดี.

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช

พระธรรมโกศาจารย์. ปัญญานันทภิกขุ. ม.ปป. *พจนานุกรมของท่านปัญญานันทะ.*กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2542). *พุทธธรรม.* กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

_____. (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่ 11, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺตโต). (2532). *พระพุทธศาสนากับสังคมไทย*, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2532.

_____. (2543). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*, โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

_____. (2545). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์.*กรุงเทพมหานคร :โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

_____. (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2540). *จริยธรรมกับผู้นำศึกษาทัศนะของนักวิชาการรัฐศาสตร์ในมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทยที่มีต่อผู้นำทางการเมือง.* วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล.

พระมหาสุภีร์ฐิตเมโธ. (2533). *พระพุทธศาสนาที่ควรนามาประยุกต์ใช้กับการบริหารราชการ*. พิมพ์ลักษณ์ : กรุงเทพมหานคร.

ยุทธ ไกยวรรณ์. (2550). *หลักการทำวิจัยและการทำวิทยานิพนธ*. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2529). *ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม.* กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดอักษบัณฑิต.

ส่งศรี ชมภูวงศ์. (2547). *การวิจัยทางการศึกษา.* นครศรีธรรมราช : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

สมคิด บางโม. (2526). *การบริหารเชิงบูรณาการ.* กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2539). *พระไตรปิฎกสำหรับประชาชน.* กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

1.2 วิทยานิพนธ์/รายงานการวิจัย

กัญก์วฬาภรณ์ กลิ่นนิ่มนวล. (2553). *ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามอิทธิบาท 4*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

นิพนธ์ โอภาษี. (2557). *การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยถั่วเหนือ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พูนสุข ภูสุข. (2556). *ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของข้าราชการฝ่ายอัยการสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดในภาคะวันออกเฉียงเหนือ.* วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระดนัย อนาวิโล. (2555). *การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในสถานศึกษา.* วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

สถิตย์ รัชปัตย์. (2548). *การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาคฤหัสถ์*. ปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สิทธิชัย เดชาสิทธิ์.(2549). *ผลสัมฤทธิ์ในการใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติราชการ : ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช*. สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

เสกสันต์ บุญยะ (2559). *การใช้หลักอิทธิบาท4ในการบริหารบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมขนาดเล็ก แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 4*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ไพทูล ทุมมาวัต. (2559). *การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอ ยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

1. พระฟูตระกูล พุทฺธรกฺขิโต, ดร.

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

การศึกษา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต การบริหารการศึกษา (ปร.ด.)
ด้านระเบียบวิธีวิจัย

2. ดร.จำปี โยธารินทร์

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.)
สาขาการบริหารการศึกษา
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์

การศึกษา คุณวุฒิทางการศึกษา ปร.ด.
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ด้านถ้อยคำสำนวนและภาษา

3. นายมานพ บรรพชาติ

ตำแหน่ง นักวิชาการศึกษา ชำนาญการ
องค์การบริหารส่วนตำบลธัญญา
อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

การศึกษา คุณวุฒิทางการศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.)
สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
ด้านโครงสร้างและเนื้อหา

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๘๔/๑ วัดประชานิยม ถนนถีนานนท์ ตำบลกาฬสินธุ์
อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๐๐๐
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓ โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

ที่ ศธ ๖๐๒๐ (๕.๑)/ว ๙๑๒

๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน พระฟูตระกูล พุทฺธรกฺขิโต, ดร.

ด้วย **นางสาวธนิษฐา นิตยโรจน์** นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง **"การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์"** เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม)

ดังนั้น วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ขอความอนุเคราะห์ท่านซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบและพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระครูสุธีวรสาร, ดร.)
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓, โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๔๔/๑ วัดประชานิยม ถนนถีนานนท์ ตำบลกาฬสินธุ์
อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๐๐๐
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓ โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

ที่ ศธ ๖๐๒๐ (๕.๑)/ว ๙๑๒

๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร ดร.จำปี โยธารินทร์

ด้วย **นางสาวธนิษฐา นิตยโรจน์** นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง **"การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์"** เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม)

ดังนั้น วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ขอความอนุเคราะห์ท่านซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบและพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีวรสาร, ดร.)
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓, โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

- ยินดี เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
เครื่องมือวิจัย

(ดร. จำปี โยธารินทร์)
20 พ.ย. 60

วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๘๔/๑ วัดประชานิยม ถนนถีนานนท์ ตำบลกาฬสินธุ์
อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๐๐๐
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓ โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

ที่ ศธ ๖๐๒๐ (๕.๑)/ว ๙๑๒

๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายมานพ บรรพชาติ

ด้วย **นางสาวธนิษฐา นิตยโรจน์** นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง **"การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์"** เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม)

ดังนั้น วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ขอความอนุเคราะห์ท่านซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบและพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

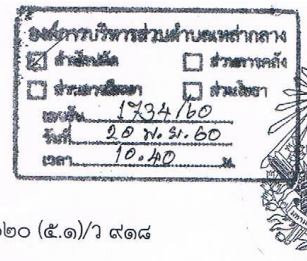
(พระครูสุธีวรสาร, ดร.)
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

บัณฑิตวิทยาลัย
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓, โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

(นายมานพ บรรพชาติ)

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือ

วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๘๔/๑ วัดประชานิยม ถนนถีนานนท์ ตำบลกาฬสินธุ์
อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๐๐๐
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓ โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

ที่ ศธ ๖๐๒๐ (๕.๑)/ว ๙๑๘

๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาสังคมจังหวัดกาฬสินธุ์

ด้วย **นางสาวธนิษฐา นิตยโรจน์** นักศึกษาระดับปริญญาโท วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “**การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์**” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม)

ดังนั้น เพื่อให้การศึกษาสำเร็จลุล่วงด้วยดี วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้บุคคลดังกล่าว ดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยตามความประสงค์

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีวรสาร, ดร.)
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓, โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๘๔/๑ วัดประชานิยม ถนนถีนานนท์ ตำบลกาฬสินธุ์
อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๐๐๐
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๓๓ โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

ที่ ศธ ๖๐๒๐ (๕.๑)/ว ๙๒๐

องค์การบริหารส่วนตำบลธัญญา
รับที่ 1827
วันที่ 21 พ.ย. 2560 พ.ศ.
เวลา

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร นายกองค์การบริหารส่วนตำบลธัญญา

ด้วย **นางสาวธนิษฐา นิตยโรจน์** นักศึกษาระดับปริญญาโท วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง "**การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์**" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลในหน่วยงานของท่าน ส่วนวันเวลาใดนั้นนักศึกษาจะติดต่อประสานงานกับท่านโดยตรง

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบและพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและหน่วยงานของท่านเป็นอย่างดี ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีวีรสาร, ดร.)
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

21 พ.ย. 2560

บัณฑิตวิทยาลัย
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๓๓, โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

ภาคผนวก จ
ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC)

ตารางแสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม

เรื่อง : การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

ด้าน	ข้อที่	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวมของ	คะแนน	ผลการพิจารณา
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
ด้านฉันทะ	1	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	2	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	3	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	4	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	5	1	1	0	2	0.67	ใช้ได้
ด้านวิริยะ	1	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	2	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	3	0	1	1	2	0.67	ใช้ได้
	4	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	5	1	1	0	2	0.67	ใช้ได้
ด้านจิตตะ	1	1	0	1	2	0.67	ใช้ได้
	2	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	3	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	4	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	5	1	1	0	2	0.67	ใช้ได้
ด้านวิมังสา	1	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	2	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	3	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	4	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	5	0	1	1	2	0.67	ใช้ได้

ภาคผนวก ฉ
ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) จากการทดลองใช้เครื่องมือ(Try-Out)

ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) จากการทดลองใช้เครื่องมือ(Try-Out)

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
1	79.96	52.033	.326	.819
2	79.86	51.568	.416	.815
3	79.93	51.513	.380	.817
4	79.83	51.937	.377	.817
5	80.00	50.552	.446	.813
6	80.06	49.651	.507	.810
7	79.93	51.099	.424	.815
8	79.83	51.937	.377	.817
9	79.90	52.300	.331	.819
10	79.93	50.961	.439	.814
11	80.43	48.944	.421	.815
12	79.90	50.852	.451	.814
13	80.06	51.444	.335	.819
14	80.26	45.237	.748	.794
15	79.96	52.033	.326	.819
16	80.73	49.995	.356	.819
17	80.86	48.326	.526	.808
18	80.86	48.326	.526	.808
19	80.86	48.326	.526	.808
20	80.57	55.633	.460	.880

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded[a]	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.823	20

ภาคผนวก ช
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามวิจัย
เรื่อง การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

.....

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้เป็นการสำรวจการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อนำผลมาใช้ในการปรับปรุง การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ แบบสอบถามมี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ครู, ผู้เชี่ยวชาญ, และผู้บริหาร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้เสนอแนะ ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

แบบสอบถามนี้จะไม่มีผลใด ๆ กับผู้ตอบแบบสอบถาม แต่จะเป็นผลดีต่อการวิจัย และผู้นำไปใช้ในโอกาสต่อไป ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความกรุณาตอบแบบสอบถามด้วยข้อมูลที่ตรงไปตรงมาและขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือด้วยดี

นางสาวธนิษฐา นิตยโรจน์
นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย √ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความที่เป็นจริง

1. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ

☐ 20- 30 ปี

☐ 31-40 ปี

☐ 41 ปี ขึ้นไป

3. ประสบการณ์การทำงาน

☐ 1 - 5 ปี

☐ 6 - 10 ปี

☐ 11 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

โปรดทำเครื่องหมาย √ ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับความคิดเห็น

ข้อความ	ระดับความคิดเห็นการใช้หลักอิทธิบาท 4				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่ในการบริหารงาน)					
1. ผู้บริหารปฏิบัติงานด้วยความสมัครใจและมุ่งหวังในผลสำเร็จของงานเหนือสิ่งอื่นใด					
2. ผู้บริหารมีความสุขและจริงจังกับงานที่ปฏิบัติอยู่เสมอแม้งานจะมีปัญหาอย่างมาก					
3. ผู้บริหารพอใจที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มที่โดยไม่หวังผลตอบแทน					
4.ผู้บริหารรักการบริการ และมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานด้วยใจจริง					
5. ผู้บริหารสมัครใจที่จะปฏิบัติงานอย่างสุดความสามารถแม้งานนั้นจะเหนือความสามารถ					
ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายามในการบริหารงาน)					
6.ผู้บริหารปฏิบัติงานได้สม่ำเสมอจนกว่างานจะสำเร็จโดยไม่คำนึงถึงความเหนื่อยยาก					
7. ผู้บริหารปฏิบัติงานทันทีที่ได้รับมอบหมาย ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และไม่ละทิ้งงาน					
8. ผู้บริหารปฏิบัติงานด้วยความเพียรแม้งานนั้นจะมีอุปสรรคและต้องใช้ระยะเวลายาวนาน					
9.ผู้บริหารบากบั่น ไม่เกียจคร้าน ต่อการปฏิบัติงานโดยยึดหลักความสำเร็จของงานเป็นที่ตั้ง					
10. ผู้บริหารขยัน อดทน และตั้งใจฝึกฝนเพื่อพัฒนาทักษะฝีมือให้เกิดความชำนาญ					

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็นการใช้หลักอิทธิบาท 4				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่ในการบริหารงาน)					
11.ผู้บริหารรับรู้ และรับผิดชอบในงานอย่างเต็มที่ แม้งานจะมีอุปสรรค					
12. ผู้บริหารเอาใจใส่ในงานและเพื่อนร่วมงาน เมื่อพบปัญหา ก็พร้อมที่จะแก้ไข					
13.ผู้บริหารตั้งมั่นและตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้า หมาย					
14. ผู้บริหารจิตใจอ่อนโยนสามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จได้โดยไม่ใช้ความรุนแรงและไม่เกิดความขัดแย้ง					
15.ผู้บริหารจดจ่อกับงานที่ปฏิบัติ โดยคำนึงถึงความสำเร็จของงานมากกว่าปริมาณงาน					
ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญเหตุผลในการบริหารงาน)					
16.ผู้บริหารซักซ้อม ทดลอง และทำความเข้าใจเนื้องานก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ					
17. ผู้บริหารค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงาน					
18. ผู้บริหารซักซ้อม ทดลอง และทำ ความเข้าใจเนื้องานก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ					
19.ศึกษาไตร่ตรองระบบงานเพื่อให้เกิดกระบวนการทา งานที่มีประสิทธิภาพ					
20. พิจารณาแผนการปฏิบัติงานเพื่อสร้างระบบและขั้นตอนที่ชัดเจน					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

1. ด้านฉันทะ (ความพอใจในการบริหารงาน)

.....

.....

.....

.....

.....

2. ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายามในการบริหารงาน)

.....

.....

.....

.....

.....

3. ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่ในการบริหารงาน)

.....

.....

.....

.....

.....

4. ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญเหตุผลในการบริหารงาน)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล : นางสาวธนิษฐา นิตยโรจน์
สถานที่เกิด : 37 หมู่ 6 บ้านโนนโพธิ์ศรี ตำบลหนองแปน อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์
สถานที่ปัจจุบัน : 37 หมู่ 6 บ้านโนนโพธิ์ศรี ตำบลหนองแปน อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2529 : ระดับประถมศึกษา โรงเรียนสงยางสงเปลือยวิทยาคม
พ.ศ. 2532 : ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนฟ้าแดดสูงยางวิทยาคม
พ.ศ. 2535 : ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนกมลาไสย
พ.ศ. 2540 : ระดับปริญญาตรี วิชาเอกสังคมศึกษา สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร
พ.ศ. 2551 : ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2542 : ครูอัตราจ้างโรงเรียนดอนจานวิทยาคม
พ.ศ. 2543 : พนักงานจ้างในตำแหน่งผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดสว่างอารมณ์จิกงาม ตำบลธัญญา อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

หน้าที่การงานปัจจุบัน : รับราชการในตำแหน่ง ครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดสว่างอารมณ์จิกงาม ตำบลธัญญา อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์